

K A R D I A S

Mėnesinis Mokslo ir Kritikos Žurnalas

No. 6

CHICAGO, ILL., BIRŽELIS-JUNE, 1919

METAI VI

“Kardo”

Apžvalga

SESERŲ MOKYKLOS.

Vienas įžymiausių pasaulio mokslininkų, Luther Burbank, rašo:

“Nemaitinkite vaikų jaunutę sielą visokiomis sentimentalizmais ir dogmatiška religija; supažindinkite juos su gamta. Bandykite, pagal išgalę, sutverti vaikams tinkamas apystovas. Jeigu vaikai turi palinkimą prie blogo nuo pat mažens, auklėkite juos taip, kad jie susidurtų vien tik su geru. Bet niekuomet nėbaidykite vaikų užgrabinų gyvenimu ir pragaru. Pragaro baisybės dar nepataisė nė vieno kūdikio. Tik tie vaikai išaugs gerais žmonėmis, kurių apystovos bus geros. Tegul vaikai auga tarp dorų žmonių, ir jie painis nuo tų žmonių viską, kas yra gera, taip kaip augmens kad paima saulės spindulius.”

Gi paskilbęs fiziologas Angelo Mossò sako:

“Kiekviena bloga pasaka, pasakyta vaikui, kiekvienas grąsinimas, kiekvienas baidymas pasiliks lyg rakšlis kune ir kankins jį ištisą gyvenimą.”

Toliau jis priveda tokį pavyzdį.

Karlą jis sutikęs septynių dešimtų metų senį. Daug daug mirtų senis larnavo karčivijoje. Dalyvavo kelyse karė. Kelioliką kartų buvo sužeistas, kelis sykius per plau-

ką beišliko nuo mirties. Tečius, užklausęs, koks nuotikis padarė jį daugiausia intaikos, jis atsakė: “Karlą, kūdikystėj, aš ėjau su savo globėju pasiivaikšioti. Mūdu priėjova mažą koplyčią. Prie koplyčios stovėjo grabas. Grabe gulėjo su sutruškinta galva žmogus. Nežinau, ką aš padariau, bet lik globėjas pasitvėrė mane ir grąsino uždaryti grabę su numirėliu. Maniau, kad aš nūnėsiu iš baimės. Ir ta baimė pergyventa kūdikystėj, tęsiasi per visą amžių. Užtenka man pamatyti mažą koplyčią, kaip per visą kūną pradeda eiti širpuliai.”

Ir dabar vis labiau ir labiau klerikalai ima kalbėti apie įsteigimą katalikiškų mokyklų. Kas tai yra katalikiškos mokyklos? Tai tos mokyklos, kur sistematiškai baidoma vaikai visokiomis pasakomis apie velnius ir pragarus. Tai tos mokyklos, iš kurių išeina dvasiniai palieggėliai.

Jeigu yra skaitoma nedoru darbu padaryti iš žmogaus fiziką pakėgėlį, tai taip jau yra nedoras darbas padaryti iš žmogaus dvasinį palieggėlį.

Perdaug jau užsirekomendavo katalikiškos mokyklos kad būtų galima jomis pasitiktėti. Imkime, pavyzdžiui, katalikiškąją Ispaniją, kur žmonės po biskupų pradeda atbusti ir bando numesti klerikalų jungą. Štai ką sako Rafael Shaw:

"Visur" žmonės pradeda pastebėti pražūtingą bažnyčios įtaką, kuri kišasi į jų privatinįs reikalus, nustatato darbo išlygas, daro jų gyvenimą pasibaisėtinaai sunkiu, neduoda jų vaikams apšvietos, o tuos, kurie drįsta pasiprieškinti bažnyčiai, pudo kalėjimuose. Išlinka maištai Barcelonoj, tai jezuitų agitacijos vaisius. Šalis įsivelia į karę Morokoj; tai išlinka todėl, kad apgynus jezuitų kasyklas."

Vienas jezuitas sako, kad "valstija negali spirti žmonių lankyti mokyklas ir tame atveisy, jei visi gyventojai būtų nemokšos." Kokias pasekmes ta doktrina atnešė Ispanijoj? 1857 m. buvo prarastas įstatymas sulig kurio kiekvienoj provincijoj turėjo būti įsteigta paskirtas skaičius mokyklų. Tačiau, 1909 m. pasirodė, kad iš 79 provincijų tik 4 provincijos turėjo reikalaujamą skaičių mokyklų. 75% gyventojų nemokėjo nė skaityti nė rašyti. 30,000 miestelių neturėjo visai valdiškų mokyklų. Privatiškos mokyklos buvo išimtinai seserų mokyklos, kur visas mokslas susivedė prie mokymo katechizmo ir šventųjų gyvenimo.

Ir štai tokių mokyklų nori mūsų jezuitai priveisti Lietuvoj. Jie su pasigėrėjimu kalba apie Chicagos seserų "kolegiją", kuri dups Lietuvai nemažai mokytojų. Taip, katechizmo, ir šventųjų gyvenimo mokytojų.

Upton Sinclair vienoj savo novelėj sako: "Jeigu tu gali įtikinti, kad yra tokis dalykas, kaip nemirtingumas, — daugiau nieko ir nenorėk. Tuosyk tu gali atimti iš žmogaus viską ką jis turi, — gali, jeigu nori, jam gyvam lupti kailį — ir jis viską perneš nemurmėdamas."

Prie to susiveda ir seserų mokyklų tikslas. Ten visokiomis pasakomis apie "aną", pasaulį ir pragaro ugnies karštumo bandoma išauklėti žmones tokioj dvasioj, kad paskui jiems būtų galima gyviems lupti kailį ir atimti iš jų "Dievo naudai" viską, ką jie turi.

K A R D A S

(SWORD)

Published every month by
Lithuanian Freethinkers' Federation of America
at 1443 N. Paulina Street, Chicago, Ill.

SUBSCRIPTION PER YEAR.

In the U. S. of N. A. \$1.00
In Canada and Europe \$1.25
Single copy 10c.

Mokslų, Literatūros ir Kritikos Žurnalas.
Leidžia

Lietuvių Laisvamanų Federacija Amerikoje.
1443 N. Paulina Street, Chicago, Illinois.

PRENUMERATA METAMS:

Amerikoje \$1.00
Kanadoj ir Europoj \$1.25
Pavienis numeris 10c.

Entered as second class matter Nov. 16, 1918, at
the Post Office at Chicago, Illinois, under the
Act of March 3, 1879.

JUODAŠIMČIAI

Juodašimčiai siaučia. Iš įvairių miestų pranešama, kaip Romos agentai kursta tamias minias prieš tuos, kurie bando kovoti su laisvos mminties slopintojais. Padorių būdu jie negali kovoti, todėl griebiamasi nešvariausių įrankių. Užtenka sufanatizuoti minią, kad pastaroji pavartotų tyčiausią argumentą — kumščią.

Lietuvių Romos agentai "kramolos" malšinimu nuo senai atsižymėjo. Buvo laikai, kada jie tuo "nuopelnu" viešai gyrėsi. Kas gi nepamena kun. Laukaičio pasididžiavimą Dumoj, O Antanavičiaus aplinkraštis? Bet kam citi taip toli. Juk Cicerio's istorija įvyko dar taip neseniai. Su valdžios pagalba buvo bandoma užčiaupti laisvamaniams burnas. Tas numeris nepraėjo. Tai dabar liko permaininga "strategija". "Pagal įstatymus" laisvamaniams nieko nebegalima padaryti. Bet užtai lieka kitas būdas — juodašimčių taktika. Galima juk padaryti "pogromą". Neatvirą, bet jezuitišką, iš už kampo, kad niekas nematytų.

Ir tokį juodašimtišką "pogromą" atliko Town of Lake ryceriai. Jie užpuolė laisvamųjų prakalbas ir sumušė adv. F. Bagočių. Maža to, jie apiplėšė knygų ir laikraščių pardavinėtoją — paėmė knygas ir laikraščius ir už tai nieko nemokėjo.

Tokiu tai budu bandoma kovoti prieš idejos priešus. Bet tie jų vartojami ginklai parodo klerikalų tikrąjį veidą. Parodo tai, kad jų gražūs žodžiai apie sąžinės laisvę yra tik humbugas.

Visa tai privalo dar labiau priduoti energijos kiekvienam laisvės mylėtojui. Energijos kovai su lietuviškais juodašimčiais. Prietarų tvirtovės svyruoja ir griuva visame pasaulyje. Jos turės griuti ir pas lietuvius.

Disciplina.

Kaip jūs manote, ko labiausia lietuviams reikia?

Jūs sakote apšvietos?

Visai ne.

Laisvės?

Šimtą kartų ne.

Pirm visko ir paskui visko lietuviams reikalinga disciplina. Ne bėle kokia disciplina. Geležinė disciplina. Kareiviška disciplina.

Tokius tai išvadžiojimus daro "Darbininkas".

Ir žinote, ta disciplina puikus dalykas. Tik įsivaizduokite sau. Pilnutėlė salė žmonių — pradedant nuo saliuoninkų ir baigiant davaltais. Ramumas neapsakomas. Vienas žodžiu, ty-y-la. Visi žiuri į kunigėli. Pasigirsta komanda: "Iškelkite rankas." Ir visi, kai vienas žmogus, kelia rankas (disciplina to reikalauja!)

Jokių triukšmų, jokių nesusipratimų. Kas patinka "vyriausiai komandai" nubalsuota, kas nepatinka — atmesta. Ir viskas tvarkingai — pagal komandą...

Je, ištikrųjų, lietuviams reikia mokytis straktelėjimo, ir tuptelėjimo gimnastikos.

Tuo labiau reikia tai daryti, kad kunigėliai dėl "žmonių labo" žada net užimti "komandierių" vietas.

HERKULESAS AMERIKOJ.

Sugrižo Amerikon adv. Mastauskas, ir klerikalai "apvaikavo" jį. Tik pamislykite: "jisai Europoje galima sakyti vienas ant savo galingų pečių nešė Lietuvos reikalus." Baisus daiktas. Kur dabar būtų atsidurusi Lietuva, jeigu ne p. Mastausko galingi pečiai. Ir sakoma, kad stebuklų nėra! Eikite jau jūs, — o Mastausko "stebuklingi" pečiai?

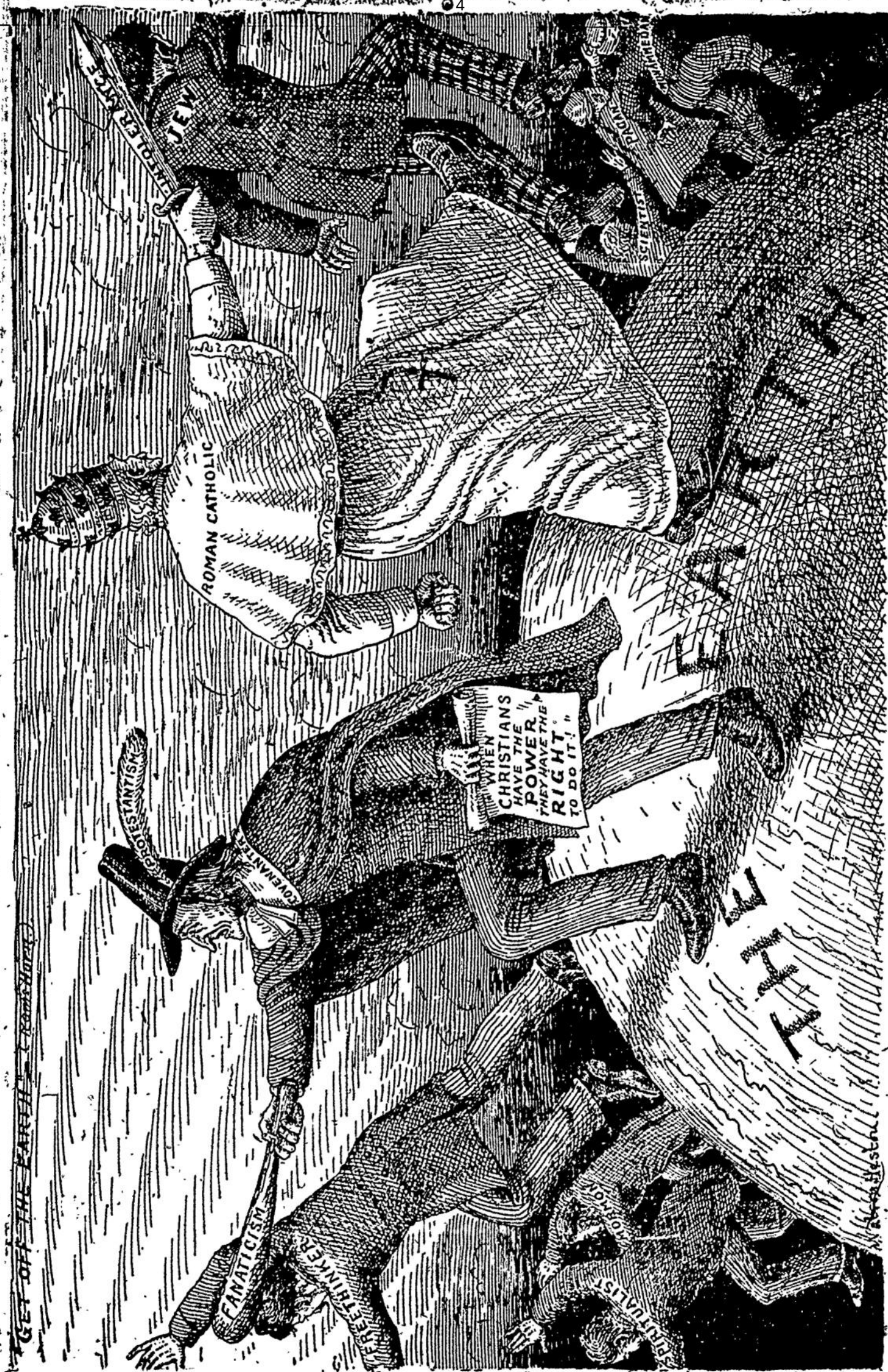
Nežinia, kokius dabar "reikalus" klerikalai plenuoja užkrauti ant "jų pečių"? Bet juk tai nedaro jokio skirtumo: ką klerikalai neužkrautų, — tie galingi "pečiai" visvienu neš tą našlą ten, kur klerikalai norės.

VISI BUSIME "AMBRZAVOTI."

Kaip pamislini — tiesiog šiurpuliai krato. Gyvenome mes nelaimingi lietuviai nieko nežinodami nieko nematydami. Tamsi mes buvome! Bet dabar? Dabar tamsunais pasiliks tik tie, kurie neskaitys bridgporto dienraščio. Tikrai taip. Atsivėrė žinijos šaltinis! Tik pažiūrėkite į to dienraščio skyrių, kur rašoma apie laikraščius! Ir jūs persitikrinsite. Persitikrinsite, kad senovėj gyveno Plato, Aristotelis, Homeras, ir kad boba atėjusi į redakciją įpuolė į nepaprastą ekstazą ir ėmė darodinėti, kad ašas dienraštis yra geriausia gazietas pasaulyje... Įsitikrinsite dar ir tame, kad visi tie, kurie neskaityto tos gazietos yra tamsunai, o tie kurie skaito — yra "ambrazavoti" žmonės. Gi jeigu jūs nupirksite šerų, tai jums, regis, išduos ir diplomą apie užbaigimą visų neesamų ir busimų mokslų.

PRANEŠIMAS.

Sekamame "Kardo" numeryje tilps — straipsnis Maksim Gorki. Taipgi bus išspausdinta keletas jo rašinių.

Jei katalikai ir protestantai turėtų galią, tai ant žemės nebūtų vietos nei laisvamaniams, nei žydams, nei kitiems žmonėms, kurie nesutinka su jų prieštara.

Harold Mulks.

Religija ir Progresas

Kuomet akylus studijuotojas varto istorijos lapus, tuos lapus, ant kurių užrašyta karės, išnaudojimas, priespauda, nepaliamama kova už buvį, — jis nenoroms užduoda sau klausimą: ar yra toks dalykas, kurį mes vadiname progresu? Bet pirm negu atsakius į tą klausimą, mes privalome sužinoti, ką reiškia žodis progresas; kokia yra jo prasmė?

Visų pirma progresas reiškia, tai kad kiekviena gentkartė įgauna daugiau laisvės, laimės ir žinojimo; kad žmonių santykiai yra remiami teisybės principais; kad skriaudos ir priespauda mažėja.

Nelabai nuosakiai tebutų galima prirodyti, kad dabartinis žmogus yra išmintingesnis ir protingesnis už primitivų žmogų, kuris garbino slabus, padarytus iš medžio ir akmens. Musų gadynės žmogus, lyg senovės pagonis, lenkiasi prieš neesantią esybę. Jis meldžiasi ir garbina visagalintį valdytoją, kuris egzistuoja tik jo vaidentuvėj.

Ar pasaulis tapo ramesnis? Ar labiau žmonės persiėmė brolybės principais, ar jie daugiau atjaučia kitų nelaimės ir kentėjimus, ar jie stengiasi dirbti žmonijos labui ir prašalinti nuo žemės kamuolio visus rėžius, kurie varžo žmonių kūną ir dvasią? Šimtą kartų ne! Pasaulis ką tik pergyveno baisiausią karę, kuri savo žiaurumu ir blėdingumu viršija visas buusias kares.

Cezario, Aleksandro Makedoniečio ir Hannibalo žygiai blunksta sulyginus su šia kare. Ta baisiausia kova, lyg ant delno, parodė žmonių prigimtį su visu jos brutališkumu ir nedatekliais.

Progresas galimas tik tada, kuomet žmonės supras joggi pasaulis yra valdomas neatmainomais ir nesimainomais įstatymais; kad genijai yra tais dievais, kurie rodo žmonijai kelią į laimingesnį ir šviesesnį gyvenimą.

Tie genijai, kurie suprato gamtos įstatymus, kurie pažabojo gamtos pajiegas ir privertė jas tarnauti žmonijos labui.

Laimė — yra mūsų gyvenimo tikslas. Ji išsireiškia patenkinime mūsų natūralių norų. Valdymo ambicija, prietarai apie dangų ir pragarą, išnaudojimas daro šį pasaulį pragarų.

Lyginai kaip vasaros atastogiai, kad atitraukia mokinius nuo knygų, taip ir svajonės apie užgrabinį gyvenimą atitraukia tikinčiuosius nuo realių gyvenimo faktų.

Žmonės taps laimingesniais, kiltiesniais, gyvenimas pasidarys praklėsesniu tik tuosyk, kuomet žmonės žiūrės į išmintį, kaip į dievą, o į sąžinę, kaip į vadovą. Tasyk žmonės stengsis sutverti rojų ant šios ašarų pakalnės, o ne kur ten dausose.

Tikintieji turi savitas svajones. Mahomedonis svajoja apie dangų, kuriame apčiai randasi gražių panelių. Kiekviena religija išrado savotiką dangų, kad patenkintų tikinčiuosius.

Agnostikas irgi turi savotiškas svajones. Jis mato, kad saulė nuolatai aušta; kad žmonės gyvunai nyksta. Jis mato, kad tukstančiai ir tukstančiai gentkarčių dinga lyg "garsas virpantis erdvėbėj". Jis mato, kad dar nesuprantamos visatos spėkos tveria ir naikina, tveria ir vėl naikina. Jis mato, kad žmonės gimsta, idant mylėti vieni kitus, sykiu svajoti ir sykiu tverti geresnį pasaulį tiems, kurie gyvens paskui jų.

Evoliucija be sustojimo žengia savo keliu. Nuolat keičiasi gyvunai; jie tobulinasi ir taikosi prie aplinkybių. Jau saulė teka! Tobulesnė gadynė aušta, tobulesni žmonės auklėjasi. Tie žmonės su nusistebėjimu skaitys mūsų istoriją. Jie tars sau: "Nelaimingieji! Jie vadino save pasaulio viešpačiais, bet į ką jie pavertė tą pasaulį? Į pragarą."

kur viešpatavo išnaudojimas, nepakantą ir skriuados. Jie buvo apdovanoti visokiais gabumais, bet tuos gabumus jie nepanaudojo tam, kad padarius šį pasaulį geresniu ir laimingesniu. Bet mes nebeatkartosime jų klaidas. Mes baigysime pasaulį sutvarkyti

taip, kad nebūtų naudotojų. Mes prašalinsime visus prietarus apie gyvenimą dausoje. Kuomet žmonės nebetikės į rojus aname gyvenime, — jie įvykdins rojų šiame gyvenime."

True translation filed with the postmaster at Chicago, Ill. June 12, 1919 as required by the act of Oct. 6, 1917.

KAIP ČIA SUGAUTI TUOS SPARTAKUS.

Vokietijos Eberto valdžia, kad ir turi nagaiką — kariuomenę — savo rankose ir ją liuosai naudoja, vis negali sugaudyti tų nenūoramų spartakų, kurie netik nesilpnėja, bet dar stiprėja. Tą problema Ebertui dar labiau apsunkina sunkios taikos sąlygos ir išrodo kad ne Ebertas spartakus, bet spartakai Ebertą pagaus.

Moteris = Popiežius

Istorija kelių šimtų metų popiežių, kurie išaugstino ir nužemino "šventąjį sostą", talpina savyje daug indomų dalykų. Tarp ko kita, ypač atkreipia dėmesį istorija moters-popiežiaus Joano. Rymas tatau bando užginčyti. Vienok senovės istoriškai raštai kalba prieš jį.

Bet kodėl Vatikanas nori užginčyti tą faktą? Tas apsisprendimas turi daug svarbų. Mes žinome, kad senovės moters buvo paverptos. Jos buvo skaitomos fiziškai ir protiniu žvilgsniu silpnesnės už vyrus. Ėmė daug šimtmečių, kol moters įgavo tas teises, kuriomis jos naudojasi nunai. Čia, vadinasi, pastebima evoliucija, progresas. Bet veltui mes jį ieškotume progreso katalikų bažnyčioje. Katalikų bažnyčios atsinešimas į moterį yra regresyvis. Iki septinto šimtmečio moters turėjo daugiau teisių, negu paskui. Pavyzdžiui, pirmuose krikščionybės amžiuose moters galėjo pildyti kunigų pareigas. Katalikų istorikas, De Cormenin, nurodo savo raštuose, jogei bažnyčios "galvų" suvažiavimas Chalcedone nusprendė, kad moters gali būti skiriamos kunigais ir klerikais.

Sv. Kleimensas, vienas bažnyčios "tėvų", pašvenčia daug vietos savo raštuose aprašymui tų pareigų, kurias turėjo atlikti moters-kunigai. Jos turėjo teisę duoti šliubus, krikštyti ir sakyti pamokslus.

De Cormenin taipgi sako, jogei sulig vyskupo Attono patvarkymų, moters-kunigai galėjo laikyti maldas, mokyti ir užimti visokius urėdus bažnyčios jerarchijoje.

Tuo laiku, kuomet Joanas užėmė popiežiaus sostą, moters-kunigai buvo paprasčiausias apsisprendimas. Bet dydešimtame šimtmetyje, kuomet viur moterims suteikiama vis daugiau ir daugiau teisių; kuomet ne šiandien, tai rytoj jos turės lygias teises politikoj su vyrais; kuomet moters kuo-

aiškiausia parodė, jogei jos gali neblogiau atlikti visokias visuomenines pareigas už vyrus, — katalikų bažnyčia vis tebeskaito jas tinkamomis užimti tik vietas minyčių įvairių "seserų", virėjų ir... kunigų gospadinų. Ir yra tam priežasčių; bet pirmą pažūrėkime į De Carmenino išvadžiojimus kas dėl karjeros tos nepaprastos moters, Joano.

De Carmenino tvirtinimai yra paremti citatomis iš Marianus Scotus. Sulig jų išėjimo, jogei popiežius Joanas buvo dukterė vieno anglo kunigo. Jinai gimė tuo laiku, kada jos tėvai bastėsi po Vokietiją.

Nežiurint to, kad jai prisiėjo vesti labai nereguliari gyvenimą (ji turėjo keliauti iš vienos vietos į kitą su savo tėvvais, ji įgijo daug įvairių žinių. Tai buvo nepaprasto gražumo ir nepaprasto proto moteris. Savo žinojimu ji stebino tuolaikinius mokslininkus. Kada jai sukako dvyliką metų, ji žinojo daugiau už įžymiausius tuolaikinius žmones.

Keli metai intensyvio mokymosi suteikė jai daug žinojimo. Tarp mokslininkų ji užėmė ytin svarbią vietą. O paskui, kaip ir visi jauni ir normali žmonės, ji įsimylėjo.

Kad galėjus būti šykiu su savo numylėliniu, ji pabėgo nuo tėvų. Ji pradėjo vadintis Jonu ir dėvėti vyro rūbus. Su savo numylėliniu, kuris buvo minykas, ji nuvyko į Fuldą.

Kloštoriaus perdėtinis, matydamas, kad "Jonas" yra vyras, priėmė ją į kloštorį ir paskyrė jai geriausius mokytojus. Tuo keliu ji dar labiau išsilavino. Paskui ji keliavo į Franciją, Angliją ir galų gale Graikiją. Čia ištiko ją priepolis: žmogus, kurio jinai visuomet galėjo pasitikėti ir kuris jai visuomet buvo atsidavęs, — mirė.

Priegiam, pasilikti Graikijoje jai darėsi

pavojinga. Čia beveik visi vyrai buvo su barzdomis. Todel jos moteriškas veidas galėjo labai lengvai išduoti ją.

Jinai nusprendė apleisti Graikiją ir keliauti į Rymą, kur, sulig tuolaikinių papročių, vyrai skusdavo barzdas.

Nutarta-padaryta. Į trumpą laiką Ryme jinai pagarsėjo, kaipo nepaprastai gabus mokytojas filosofijos. Istorikas sako, kad jinai turėjusi stebėtiną iškaltą ir jos lekcijos sutraukdavo minias žmonių. Jinai buvo skaitoma didžiausiu genijų ir Rymo gyventojai vadindavo ją "princu protingųjų."

Jinai puikiausia suprato kad jai reikia slėpti prigimtį, nes į moteris buvo žiurima pasak Schopenhauer'o kaip į antro numerio žmones. Ir Ryme ją visi skaitė už vyrą.

Tuo laiku popiežiaus sostą užėmė Leonas IV. Jo sveikatą nudienėjo silpnyn. Tas davė progos Vatikanui kikai iškalno daryti visokias intrigas kas dėl sekamo popiežiaus. Visuomenės opinija stovėjo už jauną profesoriu, kurio gabumai darė jį tinkamiausiu kandidatu į popiežius.

Kada Leonas IV numirė, Jonas liko vienbalsiai išrinktas popiežium. Tą žinią rymiečiai nepaprastai linksmai pasitiko. Buvo daroma trukšmingų iškilmų apvaikščiujimui to nuotikio.

Likusi bažnyčios galva ji labai sumaniškai vedė visus bažnyčios reikalus. Ji net sutaisė daug įvairių bažnytinių apeigų ir maldų, kurios paskui liko sunaikintos.

Bet Joanas, kuri protinių ir moralių žvilgsniu stovėjo daug augščiau už savo laikų poiczius, užbaigė savo gyvenimą labai nelaimingai.

Ji tapo mėsna, ir motinystė atidengė jos lytį. Tada atsitiko laike procesijos, kuomet ji buvo apsupta iš visų pusių miniomis kunigų, tų kunigų, kuriuos jinai visą laiką apgaudinėjo. Ji mirė Rymo gatvėse. Ir jos mirties vieta ilgai buvo skaitoma "prakeikimo vieta".

Nežiurint to, kad Joano gyvenimas buvo neperdaug moralis, jis visgi buvo daug mo-

rališkesnis, negut tas gyvenimas, kurį vedė didžiama popiežių-vyrų. Ir Rymas kratosi nuo Joano ne dėl jos moralikų nedateklių, o todėl kad jinai buvo moteris.

Sulyginus jos gyvenimą su gyvenimu "nagarbingos atminties" Aleksandro VI, ji gali skaitytis doros pavyzdžiu. O tvarkyme bažnytinių reikalų su ja gali susilyginti vos keli išmintingiausi popiežiai.

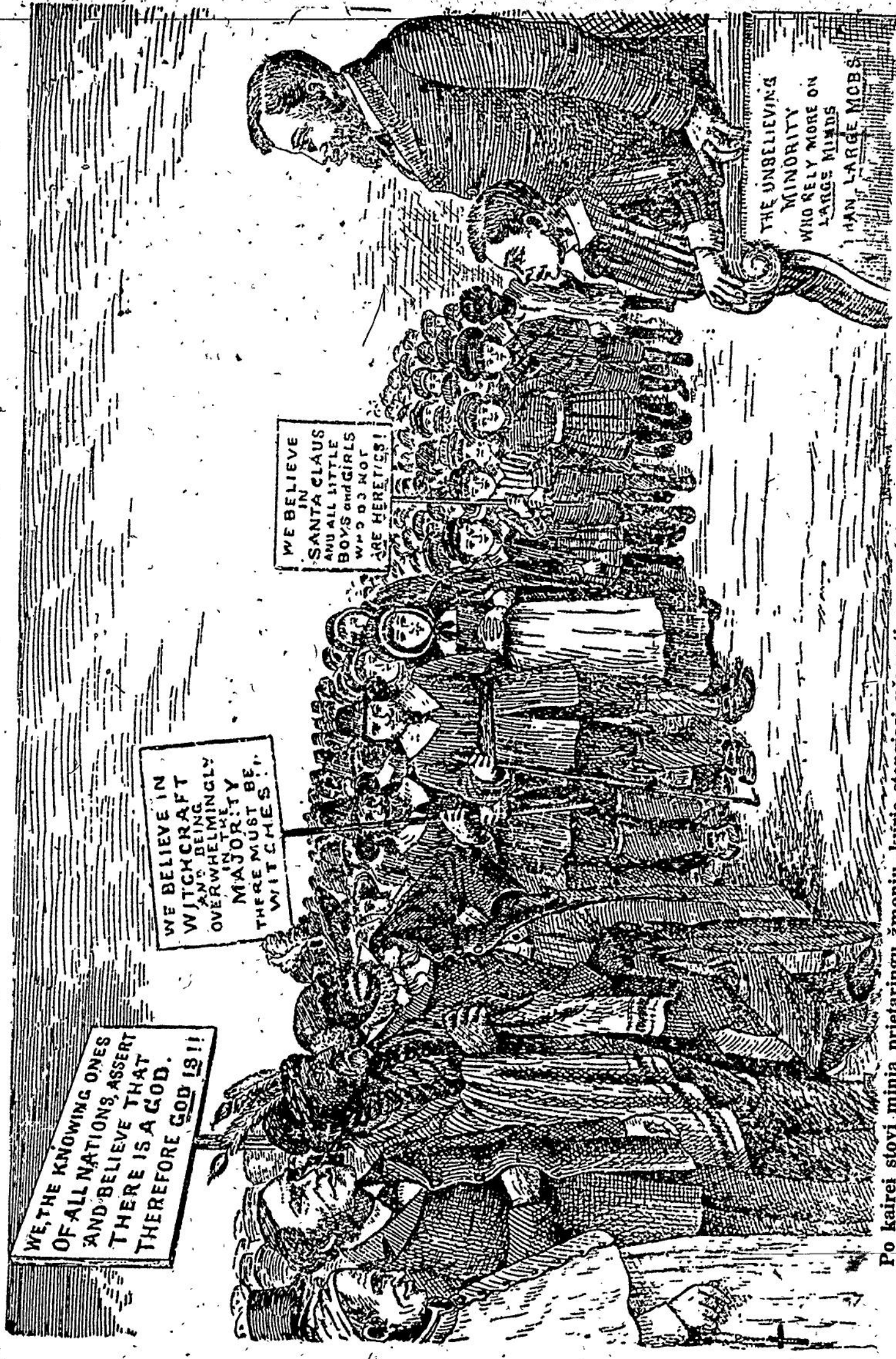
Feminizmas yra labiausia nepageidaujamas mūsų dienų Vatikanui.

Kuomet Vatikanas liko jezuitų ordino įrankiu, — visokis progresas sustojo. Jezuitizmas pasiekė savo augštumos 1870, kuomet popiežiai tapo paskelbti neklaidingais tikybiniuose ir doros dalykuose.

Nuo to laiko Vatikanas liko prietarų ir dogmų lizdu. Jezuitizmas Ryme užėmė krikščionybės vietą.

Tos priežasties dėlei nėra moterų kunigų, moterų vyskupų, moterų kardinolų taip vadinamoj Rymo katalikų bažnyčioj. Ir todėl Vatikanas yra aršiausias demokratijos priešas. Visur jau moterims suteikiamos lygios teisės su vyrais, tik Vatikanas nori po senovai skaityti moteris "antro numerio" žmonėmis.

Po kairei stovi minia prietaringų žmonių, kurie stengiasi užmesti savo prietarus saujalei-laisvamanių stovinių po dešinei. Jie sako: "Mes, visų tautų žinantieji tvirtiname ir tikime, jogei yra Dievas. Todel Dievas yra!!!"

K O N F U C I U S

Dideli kalnai turi subirėti,
Stiprūs balkiai turi sulūžti,
Protingi žmonės turi nuvysti,
lyg žolė.

— Konfucius.

550 ar 551 m. prieš Kristų gimė Konfucius, Chinijos galvočius; jis mirė 478 m. prieš Kristų. Ir šandie Konfucianizmas yra filosofiskas Chinijos tikėjimas. Konfucius'o tikras vardas buvo K'ung. Konfucius yra sulotinitas chiniečių išreiškimas K'ung Futzė, kas reiškia "filosofas arba meistras K'ung".

Krikščioniški teologai neskaito Konfucionizmą už religiją. Jis neturi dogmų, jis nežada dangaus arba pragaro. Tai yra gyvenimo filosofija. Gi teologai tokios filosofijos neskaito už tikėjimą, kurioj nėra visokių baubų ir kuri neliepia malšinti įvairiomis medžiagiškomis aukomis įtužusius dievus. Konfucius sako: "Mes dar neatlikome savų pareigų link žmonių; kaip gi mes galime atlikti kokias tai priedermes link dvasių?" Ir vėl: "Mes dar nežinome daugelio ko apie gyvenimą; ką-gi mes galime žinoti apie mirtį?" Jis primena paprastą senovės žmonių tikėjimą: "Galvočiai, kurie gyveno senovėj," jisai sako, "mokino žmones, kaip gyventi santarmėj su gamta". Konfucius'o supratimu, gimimas ir mirtis yra natūrali dalykai; jie nėra surišti su žalčio gundymu, arba dievų kerštu jisai sako: "Permainos yra pilnoj santarmėj su gamtos įstatymais; sulig jų tiesomis įvyksta viskas pasaulyj. Tie įstatymai valdo dangiškus kūnus; todėl juose ir reikia jieškoti priežasčių, išsiskiriančias tamsą ir šviesą. Dangiški kūnai yra elementų esencija, kuri pavirsta į gazus; todėl iš jų ir galima sužinoti apie dvasių prigimtį."

Ponas Pung Kwang Yu, buvęs Chinijos pasiuntinio sekretorium, ir kuris yra skaito-

mas įžymiu mokslininku, štai ką sako apie Konfucius'o filosofiją:

"Kiekvienas numano, jogei fiziško ir dvasinio pasaulio įstatymai nėra suprantami visais. Juos supranta tik žmonės apdovanoti tani tikrais gabumais. Todel bandymas išaiškinti nesuprantamų ir nedarodomų apreiškimų nieko gerą neduoda žmonėms. Jie įneša į žmonių galvas tikrą painiavą. Iš kitos pusės, kiekvienas gali suprasti ir apvertinti tai, kas paliečia gyvenimo pareigas. Net labai aprubežiuoti žmonės pajiegia tatau suprasti. Kuomet žmogus sąžiningai pildo gyvenimo pareigas, jis veda dorą gyvenimą. Jokios blėdies nebus, jeigu tokis žmogus nieko nežinos apie visokias dvasias. Ir ką tinkamesnio jam gali atnešti maldos?"

Ištikrųjų, ar Konfucius'o filosofija, — kuri susiveda prie to, jogei reikia būti teisingam, — nėra vertesnė už nesąmones artodoksinių tikėjimų?

Kad Kristus nebuvo originaliu autorium, taip vadinamos, aukso taisyklės, parodo sekami Konfucius'o žodžiai: "Ko nemorėtum, kad darytų tau — nedaryk to kitiems."

Rytų tyrinėtojai bandė darodytį, jogei Konfucius nepripažįsta jokio patvirtoto. Bet tai netiesa. Yu sako: "Žmogaus dvasia yra neįmatoma; tačiau, kuomet mes paimame domon, jogei akys gali matyti, ausys girdėti, nosis užuosti, o protas suprasti tai, kas randasi arti, o taipgi ir tai, kas randasi toli, — tai kokiū būdu mes galime išaiškinti tą apsiereikimą? Bet Dvasia, kuri valdo šį pasaulį; kuri gali viską padaryti be jokio sunkumo; kurios mes negalime pažinti mūsų ne tobulais jausmais; kuri gyvena visur ir visuose dalykuose; — tą Dvasią Konfucius pavadino "Ti." Vyriausias Valdytojas, o ne 'shen,' dvasia "Ti," Vyriausias Valdytojas, yra amžinas ir nesimaino."

Kadangi Konfucionizmo pasekėjai nesiuočia "karštų" maldų savo "Ti", tai krikščioniš-

ki misionieriai ėmė tvirtinti, jogei jie neturi jokio dievo. "Mano maldos," sako Konfucius, "jau senai sukalbėtos." Tuo jis nori pasakyti, kad maldomis jis skaito dorą gyvenimą. Konfucius buvo galvočius — filosofas — o tokie žmonės nieko vergiškai nemalduja.

Ir nežiūrint to, Konfucius'o neaplenkė visokie mytai, kurie paprastai yra sudedami apie įžymius žmones. Yu sako: "Senovės istorijose galima užtikti daug pasakojimų apie stebuklingą gimimą. Nebereikalo senovėj sakydavo, kad nepaprasti žmonės gimsta nepaprastose apyslovoose. Daug visokių dalykų pripašakota apie Konfucius'o gimimą.

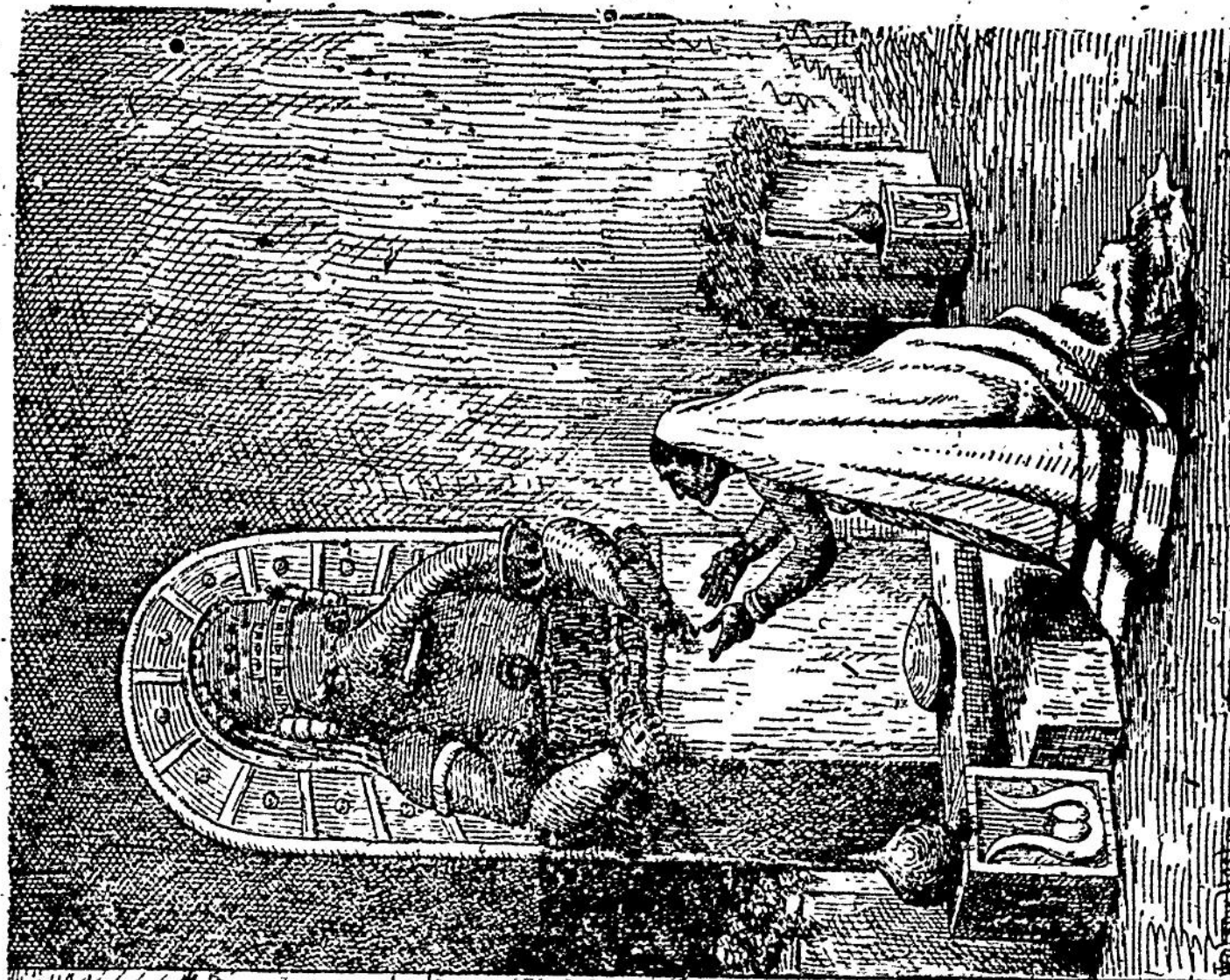
Sulig tų padavimų du smakai apsiვნiojo apie tuos namus, kuriuose gimė Konfucius; pasigirdo iš dangaus balsas, skelbiantis: "Tai yra dieviškas vaikas, todėl jo užgimimas yra apvaikšojimas dangiška muzika." Sakoma taipgi, kad kunigaikštis Chan, gyvenusis penki šimtai metų anksčiau Konfucius'o, aplankęs tą vietą, kur paskui gimė Konfucius, ir pranašaujantis pasakęs: "Penkiems šimtamis metų prabėgus šioj vietoj užgims dieviškas vaikas."

Visos religijos turi "įkvėptus" rašytojus, ir jų įkvėpimas yra vienodas. Primityvi žmonės negalėjo galvoti — jie svajojo.

Stabmeldystė seniau ir dabar.
ma "paveikslai" visokių šventųjų.

Visokių dievų, padarytus iš akmens ir medžio; dabar ir-gi garbina-

DARVINIZMAS

Raštiški debatai tarp K. Augustinavičiaus ir A. Margerio.

Pasakaitėmis ir "magikomis" bandoma džiauti jaučiasi, kaip p. Augustinavičius, kada jis rašo apie Darvinizmą.

I. Nuo Darvinizmo prie asmeniškumo.

Mano oponentas su antru savo straipsniu stačiai nuslysta į stėnavimų, koliojimosi, pravardžiavimosi — vienu žodžiu sakant, karčiaminių mokeriavimų pelkes. Net pačiam jo straipsnio antgalvyje figuruoja pravardžiavimasis: "Darvinizmo graborius."

Darvinizmas palikta Dievo valiai. Užtat labai drūčiai įsikibta į mano asmenį. Bandoma vašinti mane visokiais apitetais, kokių tik susigraibyti galima. Visame jo straipsnyje tik ir matos "p. Margeris," tarytum, kad ginčai eitų ne apie Darvinizmą, bet apie Margerį.

Ir argumentai pasirinkta "neprasti." Kaip gi! Kimšte pūkimštas visas straipsnis karčeminėmis pasakaitėmis, mokeriavimais ir tami panašiais "logiškais" ir "etiškais" perlais. Ir, klausykis, bandoma tokiais "argumentais" Darvinizmo klaidingumą pašalinti.

Tai da ne visas to straipsnio turtas. Kur čia tau! Žmonės, kurie teisiasi gamtinių mokslų studijose visą savo gyvenimą; žmonės, kurie yra parašę toms mokslinių knygų; žmonės, kurie užima profesorių suolą įžymiausiose universitetuose, — paniekiami, tėra: jų visas trisetas (mokslo dirvoj) paskaitoma TIKTAI "šnairavimu." Ir tik todėl, kad jie turi skirtingas nuomones nuo Darvino nuomonių evoliucijos klausimuose. Todėl, kad jie nepasitenkina Darvino Gamtinių Parinkimų. Todėl, kad jie jieško TIKRŲ priežasčių veislių atsiradimo.

O jau ta drąsa, tas išdidumas p. Augustinavičiaus, sakysiu, tai viską kiauurai pareina. Net prisieina drūčiai paabejoti ar Lietuvos pusberniukas, gavęs naujus batų, taip išdi-

Ir nepaprastu autoritetu persistatoma. Apie logiką, etiką, metafiziką — nors visai ne iš to galo — taip traškiai šneka, kad tartum riešutas krentama.

Aplamai sakant, tai tokis mano oponento straipsnis; tai tokie jo argumentai. Nesiekiamas Darvinizmo, bet manas asmenis; nepanaudojama, švarūs argumentais, bet TIKTAI besikolijimai. Apvalius p. Augustinavičiaus straipsnį nuo karčiaminių pasakaičių, mokeriavimų, etc., tai vargū kas jebeliktų.

Atsakyti į tokį straipsnį, į tokius argumentus — tai reiškia pasižeminti. Atsakyti į besikolijimus — tai tik bereikalingas laiko ir popierės naudojimas. Debatuoti su žmogumi, kuris argumentus pavaduoja karčiaminėmis pasakaitėmis, — yra tiesiog perprastas darbas.

Bet ginčai jau įpusėti, todėl aplinkybėmis esmė priverstas juos tęsti. Kitaip — nieku būdu nesutikčiau debatuoti su žmogumi, kuris paverčia debatus į asmeniškumą raištą.

Lai skaitytojai nerustauja ant manęs už ginčų nukrypimą: tai ne mano kalčia. Mano oponentas pradėjo asmeniškumus, vadinasi, išniekino mano ypatą, kaip galėdamas; Aš privalu apsiguinti.

II. Bepriežastiniai užreiškimai neturi moksle jokios vertės.

Mano oponentas sako: "Mill užreiškė, jogei Darvino išvadžiojimui pilnai atsako logikos reikalavimams."

Ar Darvino išvadžiojimui atsako logikos reikalavimams, nurodysiu tai kitame straipsnyje; gi ščia noriu surasti tik priežastį, kurios dėlei mano oponentas sako, jogei Darvino išvadžiojimui logingi. Juk žinome

mes, kad be priežasties niekas nei paciti, nei gyvuoti negali. Jeigu mano oponentui įstrigo galvon mintis, jogei Darvinizmas yra logingas, tai, žinoma, ne be priežasties.

Tą priežastį mano oponentas išdidžiai atidengia, tartum, kad tai būtų drutų faktų šaltinis. Ir kas-gi tą priežastis, yra? Nūgi, klausykite, TIKTAI "užreiškimas," paduotas per John Stuart Mill! Bet jeigu mano oponentas būtų nurodęs priežastis, kurių dėlei p. Mill padarė tą "užreiškimą," tai būtų galima priskaityti tam "užreiškimui" priderančią vertybę; bet, ant nelaimės, mano oponentas to nepadarė. Jis tiktai pakartėjo tą "užreiškimą," sakytum, kaip kunigai kad pakartoja popiežiaus užreiškimus, ir viskas.

Mano oponentas, betgi, bent tiek jau turėtų žinoti, kad su užreiškimais (ar apreiškimais — revelations) nė vieno mislijančio žmogaus negalima patenkinti. Apreiškimais yra maitinama tiktai fanatikai, kurie negalvoja, bet akiai tiki ką kas jiems sako.

Neabejoju, kad p. Augustinavičius čia panaudodas darvinišką terminą, butent, "TURĖJO" p. Mill priežastis. Labai gerai. Jeigu jis turėjo; tai ir reikėjo jas išnešti čia. Juk jos nieko daugiau negalėtų parodyti, kaip tik geriausias Darvinizmo ypatybes.

Beįdant p. Augustinavičius, rasite, pasakys, kad Mill buvo įžymiu filosofu, kad jis pastatė, taip išsireiškiant, induktyvą logiką ant kojų ir tam panašiai. O todėl, matote, reikia šventai tikėti, ką jis užreiškė. Čia reikėtų p. Mill pasakyti net neklaidingu. Tačiau tai visai negalimas daiktas. Mill'o filosofijoje glūdi begalės menųosakumų. Tai patyriau ne tik nuo savo profesoriaus, studijuodamas filosofiją, bet taipgi ir skaitydamas Mill'o raštus. W. Minto (Logic, Inductive ant Deductive) nurodo daug Mill'o menųosakumų. Bet reikšmiausiai dalyką nušviečia — tai Alfred Sidgwick (Elementary Logic).

III. Dalis yra didesnė už visumą.

Mano oponentas, besivaduodamas užreišk-

kimais, štai kokių nesąmonių dasileido: "Mill užreiškė, jogei Darvino išvadžiojimai pilnai atsako logikos reikalavimams. NE, DAUGIAU TO: JIE ESA. INDUKTYVIO GALVOJIMO PAVYZDYS." (Mano pabraukta — A. M.).

Čia turiu reikalą tik su pastaruoju jo sakiniu. Bet tai yra nesąmoningiausias sakiny, ką aš kada nors mačiau. Reiškiai sakant, jis parodo, jogei induktyvė logika daugiau reiškia, negu visa logika; arba, kad induktyvė logika yra didesnė už visą logiką. Bet kas supranta logikos mokslą, tai žino, jogei induktyvė logika YRA TIKTAI DALIS logikos. Dabar, sekant p. Augustinavičiaus protavimą, išsina, kad dalis yra didesnė už visumą. Paveikslas, perplauk obuolį per pusę ir, turėdamas p. Augustinavičiaus suoprotį, sakyk, jogei ta pusė (dalis) yra didesnė už visą obuolį.

Bet reikia žinoti, jogei deduktyvis ir induktyvis galvojimai sudaro logiką. Nei vienas nereiškia "daugiau" už pačią logiką. Ap-lamai sakant, dedukcija ir indukcija — tai labai giminingi terminai. Jų egzistavimas priklauso nuo vienas antro. Svarstant skirtumą tarp indukcijos ir dedukcijos, reikia, nepražiopsoti savitarpinę jų priklausomybę. Dedukcijoje mes negalime apsieiti be indukcijos, o todėl, kad visatinas, ant kurio deduktyvė veikmė yra subudavota, pačina daugume atvejų iš pirmųkščios indukcijos. Toliau: "Antraip imant, indukcija priklauso nuo dedukcijos; nes mes negalime protauti nuo partikuliarės instancijos prie universalės propozicijos, jeigu mes neprūmame nekuriu postulato, kuris turi realiai universalę prasmę, kaip pamato abelnojo indukcijos proceso. Kitaip, mes pasiekiamo tiklai augšto laipsnio tiespanašumą, bet ne neatbutinumą; šiurkštų generalizavimą, bet ne universalumą." Tai šitai aiškina indukcijos ir dedukcijos nuo viena antros priklausomybę profesorius Hibben (Logic, Deductive ant Inductive). "Induktyvės metodas, aišku, yra pasekmingiausia pa-

gelbėti naujos tiesos pasiekimui, bet ne mažiau dišku, jogei jos visuteliai priklauso nuo deduktyvės logikos rezultatų." — Lotze (Logic). Pagaliaus, takis įžymus logikas mokslo kritikas, kaip Alfred Sidgwick, padaręs pastebėtinai stiprius išvadžiojimus, prieina prie šitokios konkluzijos: "Kontrastas tarp indukcijos ir Dedukcijos neturi loginės svarbos."

O tečiaus mano oponentas suranda indukcią, logikos dalį, didesnę už visą logiką. Kaip sakiau, jis suranda, jogei dalis yra didesnė už visumą. Induktyvių galvojimas, anot jo, reiškia daugiau pačios logikos.

Matoma, kad p. Augustinavičiui logika yra visai svetimas mokslas. Tačiau jis to nežino, vadinas, dar nepažįsta savęs. Jis, matote, akiai tiki apreiškimams arba reveliacijoms. O jeigu aš taip parapijoniškai netikiu reveliacijoms, tai štai ką jis man užgieda: "Iškalno atsiprašau savo oponento ir skaitytojų, jei kartais mano atsakymas pasirodytų jiems per daug šiurkštus. Ką daryti, — aš pastatytas į tokį padėjamą, jogei norėms-nenorėms priverstas esu pasakyti savo oponentui nemalonių dalykų."

Matote, padėjimas yra baisus: faktų negalima įkasti, reikia panaudoti asmenišku mai. "Atsiprašau," todėl. Koks negirdėtas širdingumas!

IV. Darvinistai negali nė žingsnio žengti be beždžionės.

Pradeda p. Augustinavičius su pagelba beždžionės, suprantama, mąnydamas, kad tai labai "moksliškai;" juk tokie darvinistai, kaip p. Augustinavičius, tai be beždžionės įkvėpimo nei žingsnio padaryti negali. Taip pasistiprinęs, ir vėl pradeda apie logiką, žinoma, nesamoniškus viską kiaurai pereidamas.

Štai ve, pereitame savo straipsnyj, atvaizduojant faktą, pavertdjam labai paprastą pavyzdį, kurį, rodos, net ir p. Augustinavičius suprasti galėjo. Tačiau jis jo nesuprato, veikliausiai, nenorėjo suprasti. Paėmiau

šitokią propoziciją: "Jonas, sutikęs mane, pasakoja man, kad jo brolis, beplaudamas langus, nukrito nuo dešimto aukšto ir užsimušė." Norėdamas darodyti, kad gravitacijos tiesos yra subūdavotos ant fakto, palmiu iš tos propozicijos tik vieną terminą, būtent, "nukrito." Jieškau priežasčių, kurių dėlei tas žmogus puolė ant žemės. Čia Jonas padarė patarimą, žinoma, išmesdamas akmenį į aukštą ir, tokiu būdu, praktiškai darodydamas, kad svarus kunai puola ant žemės. Ir aš turiu, tada, progą padaryti kad ir sekantį išvedimą: Svarus kunai, kaip antai žmonės, akmenys, medžiai, etc. krinta ant žemės; bet Jono brolis yra svarus kunas; todėl Jono brolis krinta ant žemės. Rodos, kad prasmingiau ir negali būti. Tačiau p. Augustinavičius, nors aiškiai suprasdamas, kad aš čia panaudojau TIKTAI vieną terminą, "nukrito," prisispirdamas maišo ir kitus terminus, ypač terminą "užsimušė." Rodos turėtų suprasti, kad, jeigu aš bučiau interesavęs visų terminų tikrąją, tai bučiau susiduręs ne tik su viena priežastimi, būtent, gravitacijos tiesomis, bet su visa aplinkybių santykių bei priežasčių suma. Bet aš to nedariau užtat, kad mane ten apėjo tiksliai praktiškas patyrimas gravitacijos tiesų faktiškumo.

Bet kaip, pagaliaus, juokinga, kad mano oponentas, priešnekęs visokių nesamonių, sako: "Kad Jono brolis nukrito, žinoma, tai 'experimentas' galėjo darodyti." Tai ir užtenka, nes tas patyrimas tik tam ir panaudotas buvo, idant darodžius, kad Jono brolis krito. Ir net pats mano oponentas sutinka; mat faktas duria į akis. Tačiau žodį "experimentas" jis deda svetimšenkliuose. Ir tai nestebėtint; nes, kaip augščiau matėme, jis pripažįsta tik apreiškimus ar reveliacijas, o ne experimentus. Jis pappratęs, matote, galvoti taip, kaip geras parapijonas galvoja: ką jam prabaščius užreikė, tam jis akiai tiki.

Besiblaškydamas tai šen tai ten, bekratydamas dalykus šiaip ir taip, susiranda

tamė mano bandyme net poeziją ir metafiziką! Poezija.... hm... tai labai naturalis apsimetimas pas žmones, kaip p. Augustinavičius: juk juo žmogus mažiau žino, tuo jis daugiau dainuoja... Bet, klausykite, metafizika! Čia tai jau prisipyręs bando darodyti, kad jis visai nestipranta terminų, apie kurios kalba. Mano oponentas bent tiek turėtų suprasti, kad to bandymo objektai yra materialiai objektai, kad to bandymo procesas yra fizikalis procesas. Kur čia, tada, metafizika? Juk metafizika reiškia mokslą nematerialių objektų, ne fizikalių procesų. Lai p. Augustinavičius jį ieško metafizikos reveliacijos, bet ne grynai fizikaliuose bandymuose.

Panaudoja mokeriavimus arba pasityčiojimus, žinoma, manydamas, kad tai svarbūs argumentai. Bet va:

VIENA. Pasityčioti iš visko galima. Galima tyčiotis iš Newton'o, kad jis, pamatęs obuolį nuo obels trintant, pradėjo ieškoti gravitacijos tiesų. Galima juk tyčiotis ir iš Galileo, kad ji, užuot akiai tikėjus Aristotelės mokymui (kaip mano oponentas kad tiki p. Mill užreikintams), darė bandymus. Jis netikėjo tuolaikinei formulai: "kristančių kunų puolimo greitumas yra proporcinai jų svarumui." Užtat jis padarė bandymą, leisdamas kristi nelygaus svarumo daiktus nuo Pigos bokšto, ir, tokiu būdu, patirdamas, kad "visi kunai, net ir lengviausi, nesipriešinant orui, puola lygiu greitumu." Pagaliau, galima daryti pasityčiojimus, kad ve du ir du sudėjus, susidaro keturi; arba, kad du atomai vandengamio ir vienas degio sudaro vieną molekulą vandens; arba, kad žemė sukasi apie savo ašį; ar ve, kad visuma yra didesnė už by vieną jos dalį; ar štai, kad du status kampai reiškia tik, kiek vienas tiesus kampas, etc., etc.

ANTRA. Ir yra žmonių, kurie iš visko tyčiojasi. Paveikslan, pamilšėlių ligoninės įnamiai kartais iš visko tyčiojasi, taip sakant, mokeriauja. Jienis, matote, viskas atrodo "poetiška," viskas "metafiziška"... Bet no-

roms nenoroms, o betgi reikia pasakyti, kad jie yra proto ligoniai. Pagaliau, juk mes žinome, kad sveiko proto žmogus nesityčioja iš visko; neigi jis suranda visur tik "poeziją" ir "metafiziką!"

V. Ar Darvino išvadžiojimai atsako logikos reikalavimas?

Mano oponentas sakė, kad TAIP (žinoma, ne todėl, kad jis būtų faktiškai patyręs, bet tik todėl, kad p. Mill taip užreikė), aš sakau, betgi, kad NE. Bet aš negaliu pasikakinti tik sakymu, kaip kad mano oponentas, — reikia argumentais tai priparodyti.

Kadangi ginčai eina tikrai apie gamtinio parinkimo kompetentiškumą, todėl tik šitame apskrityje ir logingumo reikia ieškoti.

Darvinas panaudojo induktyvę logiką tik iš DALIES arba DALINAI. Jis tyrinėjo įvairias veisles ir, pastebėjęs pas jas vienoki ar kitoki tapatumą, siekė tam tikros konkluzijos. Tai reiškia, kad Darvinas žengė nuo partikuliaro prie visatino, arba nuo dalių prie visumos. Ir tai parodo, jogei Darvinas bandė laikytis indukcijos. Visa bėda, tačiau, su Darvinu; kad jis nepadarė visus žingsnius, kokie neatbulinai reikalingais tėra, idant išpildžius induktyvės logikos reikalavimus. Jis padarė pirmą žingsnį:

(1) Darvinas beveik netyčiomis susidurė su žinyste, paliečiančia siekiamąjį dalyką. Tai nutiko, regis, jam bebuvojant ant laivo Beagle. Žinoma, čia įsivaizdinama įvairūs faktai — ne moksliniai, nes juk nežinia ar jie išlaikytų kritiką, darant eksperimentą arba bandymą. Šitokia žinystė, galima sakyti, yra tik jausmų tvarinys. Bet Darvinas labai gražiai atliko ir antrąjį žingsnį:

(2) Jis čia pradėjo galvoti apie netyčiomis sugriebtus faktus, įsivaizdinamas įvairias tiesas, kurios, gal buti, parodyti ieškomojo dalyko tikrumą. Ir čia jis sudarė hipotezą, spėdamas, jogei aplama tiesa arba generalė visuotina, abelna) propozicija turi būti teisinga.

O toliau nei žingsnio! Bet mes juk žinome, kad, induktyviai galvojant, reikia padaryti KETURI žingsniai, idant pasiekus logingos išeigos (rezultato). Štai jie:

(3) Antrame žingsnyje mes sudarome propoziciją, bet jos teisingumo nežinome. Todėl trečiame žingsnyje lieka sužinoti jos teisingumas. Čia neatbutinai reikia panaudoti deduktyvų galvą, tai yra, nuo visumos eiti prie dalių. Jeigu dalys bus teisingos, be abejo, ir visa propozicija bus teisinga.

(4) Šitame žingsnyje reikia palyginti gautas dedukcijas (išvedikus) su surinktais faktais. Jeigu sutinka, tai reiškia, jogei propozicija ar hipoteza yra teisinga — ji dirba ir išduoda tą, ko buvo norėta.

Bet Darvinas padarė tik du žingsnius induktyvų galvoje. Jis, matote, net nepriparodė savo hipotezės teisingumo. Su prantama, čia kalba eina apie gamtinį parinkimą, tokiu būdu, gamtinis parinkimas darys yra niekas daugiau, kaip tik HYPOTĖZA. Ir da blogiau — nei kiek nepatikrinta hipoteza. Ir nesiduodanti patikrinti.

Kaip matome, tai Darvinizmas dar teberiogso ant nepatikrintų propozicijų, premisų, o ne ant ištikimų konkluzijų.

Bet protavimas yra tik tada logingas, kada plaukia iš jo nuospijos konkluzijos — tokios, kurias galima patikrinti. Tačiau Darvino išvedimas, jogei gamtinis parinkimas gamina naujas veisles, dar nepatvirtintas tėra: neigi pats Darvinas, neigi kas kitas patvirtino tai. Todel ve ir aišku, jogei Darvinizmas, imant logikos atžvilgiu, — toli nuo logikos tebesiranda. Jisai yra, žiūrėkite, subudavotas ant propozicijų, ant premisos, kaip matėme, nėra darys patikrintos, vadinas, bergždžiomis tėra. Ir nestebėtina užtat, kad iš jų išplaukia tokia bergždžia konkluzija, kaip tai: "gamtinis parinkimas išrytuliuoja naujas veisles."

Propozicijos, paliečiančios net patį gamtinio parinkimo fundamentą, yra visutėliai

tuščios. Štai vė: "Kiekviena iš begalių permainų, ką mes patėmijame paukščių plunksnose, turėjo turėti pakaktiną priežastį..."

"Daug tiesų reguliuoja įvairavimą, bet tik tai kelios gal būti miglotai permatomomis."

"Įvairavimas valdomas tėra daugybės nežinomų tiesų." "Tiesos, reguliuojančios paveldėjystę yra, veikliausios, nežinomos."

"Musų nežinojimas (ignorancė) įvairavimo tiesų yra bedugnis." (Origin of Species, W. F. L., 10, 11, 35, 146s.)

Beveik nėra to paragrafo, kad nekysotų panašios propozicijos Darvino knygoje The Origin of Species. Tokios propozicijos, be abejo, nieko daugiau nereiškia, kaip tik spėjimo žymes. Ar-gi iš spėjimų galima apturėti tikras konkluzijas? Niekados!

Be to. Darvinas labai dažnai sau prieštaraus. Beaiškindamas "gamtinio parinkimo" reikšmę, labai dažnai pats sau prieštaraus. Da blogiau išeina jam beaiškinant progą ar netikėtinumą (chance). Neturiu vietos padaryti čia ištraukas. Bet lai mano oponentas atidžiai skaito Darvino The Origin of Species tai ir pats susiras. Tiek pastabėsiu, kad C. C. Coe (Nature Versus Natural Selection) labai dažnai pastebi Darvinizmo nelogingumą.

VI. Ignoratio elenchi.

Mano oponentas, kaipo "drutas logikas," matomai, nei nesijunta, kaip nuo klausimo nuslysta. Ginčai eina tiktai apie GAMTINĮ PARINKIMĄ, o jis klausykis, pridrožė net kelias špaltas apie artificialį (priemonišką) parinkimą.

Artificialis parinkimas visgi turi priežastis ir, tokiu būdu, negali būti tuštybė, kaip kad gamtinis parinkimas yra. Gamtinis parinkimas visutėliai tvylo progoje arba netikėtiniame. Vadinas, gamtinis parinkimas yra liuosas nuo aplinkybių, santykių bei priežasčių. Matome tatau, jogei gamtinis parinkimas, gludėdamas tiktai progoje, neturi priežasties; tai panašiai, kaip kad tuštuma (vacuum) neturi oro. Tai ir išeina vė, kad

gamtinis parinkimas yra tartum kokia tai "proginė loša" — "game of chance".

Butų daug sveikiau mano oponentui, jeigu jis čia būtų panaudojęs metafiziką, o ne p. Šmankevičių su vėželiais.

Bando mano oponentas ir filosofuoti. Jisai ve sako: "Man būtų ytin įdomu išgirsti 'faktišką' darodymą, kad gamtiškas parinkimas neišrytuliavo nei vienos veislės." Šitaip! Aš mylėčiau išgirsti nuo p. Augustinavičiaus "faktišką darodymą," jogei VIDURYJE CHICAGOS, NĖRA MICHIGANO E-ZERO.

VII. Patentuotas Darvino raštų skaitytojas.

Paprastas pas p. Augustinavičių užbeiskimas: "neskaito Darvino raštų," "nesupranta."

Tai akuratiniai gatvinis pasakymas: "neskaitai; nesupranti." Pas mane randasi net keli tomai Darvino raštų. Perskaičiau juos net po kelis kartus. Nėra puslapio, ant kurio nebutų padėta įvairios mano pastabos. Lai p. Augustinavičius užėmą pas mane ir persitikmėna. Tai labai negražus užmetinys. Jis garbės p. Augustinavičius nedaro.

Bet kas labiausiai mane nustebina, tai kad tokį nachališką užmetimą mano oponentas daro visiems Darvinizmo kritikams. Biologų mokslų profesoriai, praleidę visą savo gyvenimą šie mokslų studijavimui, girdi, neskaite Darvino raštų! Jeigu jau šitip, tai, pagaliaus, kas gi gali tikėti, kad p. Augustinavičius skaitė Darvino raštus? Vėčiau, šiai bus, kad mažai skaitė. Juk jeigu būtų skaitęs juos labai atidžiai, tai vargu taip akiai (be jokios kritikos) priimti juos.

Užmeta man, kam aš semiu faktus iš tokių žmonių, kaip prof. Kellogg, Conn ir kt. Matoma, p. Augustinavičius nori, kad aš imčiau faktus iš tų šaltinių, iš kurių jis ima karčiaminės pasakaitės. Niekaados! Aš visados mokinaus ir mokinsiuos iš žmonių, kurie parodo savo mokslumą darbais: užima profesorų suolą universitetuose, rašo

mokslinius veikalus ir yra autoritetais vienoj ar kitoj mokslo šakoj. Pagaliaus, imti faktus iš mokslinių veikalų, — tai garbė. Tečiau senti faktus iš tų šaltinių, kuriuose mirksta karčiaminės pasakaitės, — tai pasižeminimas. Lai pastarnojų darbu užsiima p. Augustinavičius, idant papildžius savo straipsnius.

Bandoma pasigėrėti prof. Kellogg'u, tartum, savuoju nežinant, jogei Kellogg labiau pasimerkia Darvinizmą, negu bent kuris kitas. Štai Kellogg'o žodžiai: "Žmonės, vartodami, geriaus, bandydami šitas teorijas kasdieniniame ar lauko ar laboratorijos darbe, suranda parinkimą neganėtinų (nekompetentiškų) išaiškinti sąlygas, kurias jų pastebėjimai ir experimentai atidengia jiems. Šie žmonės yra studentais įvairiuose biologo darbo skyriuose; jie yra zoologai, botanikai, paleontologai; jie yra studijuotojai anatomijos, fiziologijos, ekologijos ir taxonomijos (klasifikacijos); jie yra embriologais, potologais, gyvulių ir augmenų vaisingais. Iš visų šio darbo skyrių plaukia vis didesni nusiskundimai: parinkimas negali išaiškinti man tai, ką aš matau egzistuojant. Nekurie šaukia dar aštriau: parinkimas yra prigavystė ir klaidingase vadovas; aš visiskai atmetu jį. Kaslink manęs, aš pakartodamas sakau, kad tai yra įžymus ir svarbus užmetimas... kad biologiai experimentai, tyrinėtojai įvairavimo ir paveldėjimo, gyvybės mechanikos, fiziko-chemikalės biologijos, permato, jogei pastirusi parinkimo teorija visų procesų ir fenomenų kontroliuoja yra kankinimo kedė, prie kurios jie nebusią ilgiau pririšais."

O vienok mano oponentas išvedžioja, buk Kellogg yra švelnus Darvinizmo kritikas. Kaip tik priešingai. Kellogg, sakdamas: "Zum Teufel su šitais vokiškais profesoriais, be abejų, padarė jiems užmetimą todėl, kad jie ne taip drąsiai kritikavo Darvinizmą, kai kad Kellogg'o norima. Vadinas, Kellogg yra didžiausiu Darvinizmo priešu.

Pagaliaus, mano oponentas, norėdamas įti

kinti mane, jogei kadir smulkiausios įvairavimo išdavos turi įtaką kovoje už buvį, — panaudoja (žinoma, vieton argumento) dar vieną karčiaminę pasakaitę ir, klausykis, net pasispiaudydamas ("tŕiu") užreiškia, jogei tai Darvino teisybė. Bet patsai Darvinas abejoja apie priežastis, kurių dėlei viena veislė turi viešpatuoti, o kita žuti. Štai ką jis sako: "Bet, gal buti, nė viename atsitikime mes negalėtume tikrai pasakyti, kodel viena veislė kovoje už buvį pergalėjo kitą" (The Origin of Species). Tai matoma, jogei ir p. Augustinavičius, kitus nuolatai koliodamas, kad jie neskaityto Darvino raštų, — pats juos labai mažai skaitęs tēra. Ir tas "tŕiu", regis, kaip tik ir pritinka pačiam p. Augustinavičiui.

VIII. Ir vėl ignoratio elenchi.

Kalbėdamas apie Galton'o įvairavimo tiesas nurodžiau, jogei veislė regresuoja tiktai įvairavimu įgytomis ypatybėmis. Tai reiškia, kad vaikai turi mažesnes įvairavimo ypatybes arba, sakysime, paveldėtas dovanas, negu kad jų tėvai. Tokiu ve būdu, jie regresuoja tiktai įgytomis ar paveldėtomis ypatybėmis; tartum, kad paveldėtos ypatybės mažėja. Tačiau pastovusis tipas pasilieka, kaip buvęs; vadinasi, neregresuoja. Paveikslan, daleiskime, kad tulas žmogus turi karpą (tik pavyzdžio dėlei taip sakoma); jo vaikas turi mažesnę karpą. Tai reiškia, jogei jo vaikas paveldėjo mažesnę nukrypimo ypatybę, negu kad jo tėvas turėjo. Jis toje ypatybėje, be abejo, regresuoja; tačiau jo visas kunas, sakysiu pastovus tipas, stovi ant vietos.

Mano oponentas, betgi, daro "smarkų" išvedimą, žinoma, paremtį ant jo "etiškos" ir "logiškos" minties. Kaip-gi? Jis sako, kad turi regresuoti pastovusis tipas ir, klausykite, paviirsti net į viencėlį gyvūnėlį. Kada kalbama apie įgytų ypatybių regresavimą, jis šneka apie pastovio tipo regresavimą. Ar reikia dar didesnio absurdo?

Reikėtų čia pakartoti Galton'o tiesas žo-

dis žodin. Bet aš ir taip jau nebeturiu pakankamai vietos kitiems klausimams. Turiu todėl apleisti šį klausimą.

IX. Pagaliaus, "magikomis" p. Augustinavičius bando Darvinizmo klaidingumą pašalinti.

Juo tolyn tuo skystyn mano oponentas nušneka. Net ir "magikos" griebiasi. Tai jau, turi buti, paskutinis argumentas. Bet jis ir pranašauti bando. Girdi, aš turėjęs tokias ir tokias knygas, tartum, kad knygos turėti, tai kokis pažeminimas. Bet visgi tas p. Augustinavičius yra labai prastas pranašas (gal užtat, kad "laisvamanis?"). Jis išpranašauja tik vieną Kellogg'o knygą pas mane; o čia randasi net keli šimtai įvairių knygų. Net apie patį Darvinizmą randasi veikalai žmonių: Thomson, Coe, Conn, Shallo, Gerard ir Kellogg.

Potam pradeda su karčiaminėmis pasakaitėmis. Atlikęs seku-seku pasaką, etc., pradeda mane kolioti už atmetimą Darvino pangenesio ir lytinio parinkimo teorijų. Išiplepėjęs iki valios, užreiškia: "aš tų teorijų nepripažįstu." Kokį šauni p. Augustinavičiaus logika! Štai ve: žmogus, kuris atmeta Darvino pangenesio ir lytinio parinkimo teorijas, yra šiokis, yra tokis, etc., etc. Tačiau p. Augustinavičius atmeta Darvino pangenesio ir lytinio parinkimo teorijas. Todėl p. Augustinavičius yra šiokis, yra tokis, etc., etc.

Tai ve, p. Augustinavičius, rasite, nei nežinojo, kad kailį pats sau išpērė. Bestumdamas kitą duobėn — pats įvirto. Bekoliodamas mane — pats save iškoliojo. Tai visgi, matote, "logikos" žinovas!

Negali p. Augustinavičius atsistebėti, kam girdi, aš rinkęs faktus. Žinoma, žmogus, kaip p. Augustinavičius, nerenka faktų: jis užpildo savo straipsnį gatvinėmis pasakaitėmis. Švarūs faktai, susirinkti iš mokslinių knygų, tokiam žmogui, kaip p. Augustinavičius, yra baisia naujanybe. Karčiaminės pasakaitės, ot, tai auksas dėl jo. Visgi p. Augus-

tinavičius turėtų atminti, jogei "laižydamas degtinę," "pėles gaudydamas" (tai p. Augustinavičius "literaliai perlai") Darvinizmo nepateisins.

Bandė tečiaus jis nurodyti, jogei "pangenėsio" teoriją nepaprastai gerą intaiką turėjo į biologijos mokslus." Čia visai nėra apie tai. Čia klausimas yra: Kokią pangenesis ir lytinis parinkimas, intaiką turėjo gamtinių parinkime ar abiejų naujų veislių išvystyme. Stebėtina, kad beveik nei vieno paragrafo p. Augustinavičius negali parašyti nepasinaudodamas su "ignoratio elenchī."

Ir da sykį jieskoma logikos. Nepasitenkinama, matote, mano pasakymu, kad propoziciją "turėjo turėti," neparodžius tam tikras aplinkybes, santykius bei priežastis, kodėl turėjo turėti, yra bergždžia. Bet jeigu p. Augustinavičius randa toje sakmėj logiką, jeigu jis tiki, jogei iš tuščios propozicijos gali plaukti nuosaki konkluzija, jeigu jis tiki, kad kas nors egzistuoja be tam tikrų priežasčių, — tai lai jis daugiau nekvaršina savo galvos su mokslu. Mokslas nieko bendra neturi su daiktais, kurie neturi priežasčių, kurių delei jie egzistuoja. Juk NĖRA daikto, kuris egzistuoti tik SAU, tik DEL SAVES, be jokių apribotų aplinkybių, santykių, priežasčių.

X. P. Augustinavičius užbaigia savo straipsnį su pasakaite apie rusų muziką ir su giesmele "Šventas Dieve."

Pas kiekvieną fanatiką šventu darbu skaitoma: nekritikuoti žmogaus triusą, bet jo asmenį. Ir jeigu tokiems fanatikams parodai, jogei autorių myli, bet tik jo darbą kritikuoji, tai jie taip nusigąsta, kad net "Šventas Dieve" giedoti pradeda. . .

Akurat taip padarė p. Augustinavičius. Aš pasakiau, matote, kad aš nesutinku su Darvino išvedžiojimais, bet aš nelyiu Darviną, kaip žmogų. Šie žodžiai, betgi, p. Augustinavičius taip suterorizavo, kad jis pradėjo giedoti net "Šventas Dieve."

Su šiomis labai gerai p. Augustinavičius

parodė, kad jam neapcina ginčų klausimas, bet tik mano asmuo. Užtat jis su antru savo straipsniu beveik visai apleido Darvinizmą ir prikibo prie mano asmens. Debatus, kaip jau iš pradžios šito straipsnio pastebėjau, nukreipė prie asmeniškumų. Suprantama, tai nebuvo verta nei atsakyti. Tečiaus aplinkybėmis buvau priverstas atsakyti.

Pagaliaus, lai skaitytojai pakartotinai prisimena, jogei šitas atsakymas nėra lai mano liuosos valios darbas. Neatsakiau taip, kad bučiau norėjęs taip atsakyti, bet kad p. Augustinavičiaus nukreipimas debatų nuo Darvinizmo prie asmeniškumų privertė mane padaryti tokį atsakymą. Savo asmenį turėjau apginti, — tai be abejonės.

Al. Margeris.

Stambesnių klaidų pataisymas.

Straipsnyje "Darvinizmo Klaidingumas" pakliuvo labai daug klaidų. Bent svarbesnes čia atitaisome.

Išspausdinta: "Ttai yra gryno triuso išdavos"

Turi būti: "Tai yra Darvino gryno triuso išdavos."

Išspausdintas: "vice," "apišiupiai," "betti," "botanikos," "Kip," "norėtu," "jos," "priešastiniai," "prickaskios," "ba," "gaintinias," "neiki," "charakteristiškomis," "stirklų," "to".

Turi būti: "vice," "apičiupiai," "betgi," "botanikos," "Kaip," "norėta," "jog," "priežastiniai," "Prielankios," "be," "gamtinis," "neigi," "charakteristikomis," "striktų," "ko."

Išspausdinta: "O kas stebėtiniausia — tai kad neturintieji šitokių mikroskopinių charakteristikų turi gyventi, gi neturintieji žūti."

Turi būti: "O kas stebėtiniausia — tai kad turintieji šitokias mikroskopines charakteristikas lieka gyventi, gi neturintieji — žūsta!"

Išspausdinta: "daartė," "nepriisdėjo."

Turi būti: "dabartės," "neprisidėjo."

Velnias yra geriausias dvasiškosios prietelis. Ji kreipiasi į žmones ir sako: "Gerbkite mūsų Dievą! Klausykite mūsų ir duokite mums pinigų; priešingame atveju, mes paleisime nuo grandinio mūsų velnią!"

"Gerbkite mūsų Dievą! Klausykite mūsų ir duokite

Pono Margerio - Filosofija

arba moksliška disertacija apie asmeniškumą, koliojimąsi, logiką, karčiamines pasakaites, pamišėlių ligonines, degtinės laizymą, pusbernikius, stėnavimą ir tt., ir tt., ir tt.

I.

Aš prašysiu Jusų, p. Margeri, vienos loskos. Jeigu tai galima — neatsisakykite. Padarykite tai dėl manęs. Ne, geriau dėl skaitytojų. Klausykite, ar negalėtute išskentėti nesikarsčiąvę pusę valandos? Aš suprantu, kad tai labai sunku padaryti Jusų temperamento žmonėms, bet kaip nors pasistengkite. Jeigu jau negalite pusę valandos, tai bent penkioliką minučių. Meldžiu. Sutinkate? Labai malonu. Dabar bus galima pakalbėti apie visokias "filosofijas" ir prie progos pasijuokti. Neužsimoka žiūrėti į viską per daug "tragiškai". Nebereikalo kokis tai galvočius pasakė: "Juokis ir su tavim visas pasaulis juoksis, verk — ir tu verksi vienas." Nusišypsok bent kartą, p. Margeri. Kam ten įpuolti į "desperacijas" dėl niekų. Strošnas čia daiktas — jei biskutį užgavau Jusų ambiciją. Dėl to menkniekio nebuvo jokio reikalo šaukti.

"Savo ambicijos nepavelsiu užgauti,

Teismu visus užmetimus prispirsiu atšaukti."

Štai, sakysime, šį kartą aš papasakosiu ir blogesnių dalykų apie Jus, tai negi Jus vėl gadinsite sau "kraują" ir Jusų ranka vėl rašys tai, ką Jusų "filosofiškas" protas nežinos. Nedarykite "tragedijų" iš komedijos, p. Margeri. Tuo publikos nesugraudinsite. Ji greičiau pasijuoks iš Jusų nemokėjimo orientuoties rolėse. Ir reikia pasakyti tikrą tiesą, kad iš Jusų aktorius — debatorius nepaprastai blogas. Jums gal sektųsi vesti su bobomis "privatiškus" debatus, bet vėdimui viešų raštiškų debatų Jums truksta ir žinojimo, ir mokėjimo, ir sąžiningumo...

Bet apie tai, kas iš mudviejų teisingas, o

kas klaidingas, — ne mudviem spręsti. Tegul apie tai spręsdžia tie, kurie skaitys mudviejų debatus.

II.

Kodel p. Margeris mano, kad aš "labai drūčiai" įsikibęs į jo asmenį? Nejaugi mano pastabos apie jo straipsnį apibudina ir g. oponento asmenį? Tokiame atvėjyje, prisiema labai nusistebėti nepaprastam su puolimui ir pasigailėti, kad neišpuolė tokios jau laimės ant p. Margerio dalies. Nes visos p. Margerio pastabos apie mane suvis nevykusios.

Deja, ką p. Margeris vadina asmeniškumu? Kiek man žinoma, pastabos apie tai, kaip žmogus rašo, nėra asmeniškumas. Puškinas sako: "Barimas, žinoma, kartais yra ir nepadorus. Negalima rašyti: tokis tai senis yra ožys, dėvintis akinius, nususęs šmeižėjas, nickšas — vis tai bus asmeniškumas. Bet galima spausdinti, pavyzdžiui, kad 'anas ponas. — Parnasso starovieras (savo straipsniuose) yra nesąmonių oratorius, visuomet nuobodus, visuomet šausas, o kartais ir kvailas.' Tai bus nebe asmuo, o tik literatas."

Taigi mano įsikibta į p. Margerį ne kaip į asmenį, bet kaip į literatą. Nejaugi ir tokiu abėcėliniais dalykais iki šiol nebuvo žinomi gerbiamam oponentui? Jeigu man būtų apėjęs p. Margerio asmuo, tai aš bučiau, visų pirma aprašęs jį kaip žmogų ir išskaitliavęs jo visus papildytus "grėkus". Tuosyk, suprantama, būtų buvęs asmeniškumas. Bet dabar juk aš turiu pilną teisę spręsti apie p. Margerį, kaip apie Darvinizmo žinovą, iš to, ką jis rašo. Kitaip juk ir negalima rašyti. Butų stačiai juokinga rašyti maž daug taip:

"Straipsnyje — Darvinizmo Klaidingumas pridaryta daug klaidų. Tai nevykusi kompliacija. Jame daug žodžių, bet mažai pra-

smės."

Naturalis dalykas, kad skaitytojai panorėtų sužinoti, kas tą straipsnį parašė. Juk straipsnis išėjo blogas todėl, kad jį rašė p. Margeris, o ne kas kitas. Tai p. Margerio žinojimo produktas. Apie tą žinojimą irėjo kalba mano straipsnyje.

Tą pastabą darau išimtinai tuo tikslu, kad p. Margeris nepasiimtų ant savo "dušios" dar vieno grieko ir ateityje nerašytų sieksninius straipsnius apie tokius asmeniškumus, kurie nėra jokiais asmeniškumais. Supraskite, p. Margeri, kad tokias pasakas labai nuobodu klausytis.

Kartą miesto gyventojas užklausė ukininko: "Ar vilkui pjauna karves?" — "Pasitai-ko," atsakė ukininkas. O paskui jis, ėmė pasakoti apie tai, kaip vieną vakarą jo karvė nesugrįžusi namo, kaip jis bėginėjęs po mišką, ką matęs, ką girdėjęs, ką mąstęs. Gi kada parėjęs namo, — atradęs savo karvę bestovinti prie tvoros.

"O kur vilkas?" — užklausė miestelėnas.

"Vilko nebuvo," — ramiai atsakė ukininkas.

Lyginai taip pat elgiasi ir p. Margeris. Skirtumas tik tame, kad ukininkas pasakojo savo pasaką sužiniai, norėdamas pasijuokti iš miestelėno naivumo; gi p. Margeris pasakoja apie nesamą asmeniškumą tik todėl, kad jis iki šiol dar nepasirūpinęs sužinoti, ką reiškia debatuose asmeniškumas.

III.

"Mano oponentas," rašo p. Margeris, "besivaduodamas užreiškimais, štai kokių nesąmonių dasileido: 'Mill užreiskė, jogei Darvino išvadžiojimui pilnai atsako logikos reikalavimams. NE, daugiau to: jie esą induktyvio galvojimo pavyzdys.' (Mano pabraukta — A. M.)"

Čia turiu reikalą tik su pastaruoju jo sakiniu: Bet tai yra nesąmoningiausias sakiny, ką aš kada nors mačiau. Reiškiai sakant, jis parodo, jogei induktyvė logika daugiau reiškia, negu visa logika; arba, kad

induktyvė logika yra didesnė už visą logiką. Bet kas supranta logikos mokslą, tai žino, jogei induktyvė logika yra tikrai dalis logikos."

Baisiai "filosofiškai" kalbama, p. Margeri. Bet apie tai, kad mano sakiny yra nesąmoningiausias, kokį Jums kada nors teko matyti, mudu tuoj pasiginčysime!

Žmonėms kartais prisieina ginčytis vien tik dėlto, kad jie nebesupranta vienas kito. Vienas vartoja kokį nors žodį vienokioj prasmėj, o kitas tą žodį supranta kitokioj prasmėj. Tokiame atvėjyje, ginčai darosi nuobodu ir juokingi.

Jokis žmogus, kurio dar "protas neužėjo už razumo" nuo studijavimo logikos nepadarys tokio nepaprasto išvedimo iš mano sakinio. Juk ten pasakyta ne tai, kad induktyvė logika yra didesnė už visą logiką, bet tai, kad Darvino išvadžiojimui gali tarnauti induktyvio galvojimo pavyzdžiu. Juk išvadžiojimui gali ir sutikti su logikos reikalavimais, bet tuo pačiu laiku gali nebūti induktyvio galvojimo pavyzdžiu. Padėkime, kalbėdamas apie tulą žmogų aš pasakysiu: "Pono N. straipsnis sutinka su kritišku analizu. Ne, daugiau to, jis yra mokslinės kritikos pavyzdys."

Jokis žmogus, mokantis sveikai protauti, nepadarys sekamo analizo: "Kritika esti kelių rūšių — mokslinė, istorinė, didaktinė ir impresyvė. Vadinasi, Augustinavičiaus išvadžiojimas yra nesąmoningas, nes jame tvirtinama, kad mokslinė kritika yra didesnė už visą kritiką."

Sakiny "Ne, daugiau to" reiškia štai ką: "Ne, daugiau to, — tas straipsnis netik sutinka su kritiško analizo reikalavimais, bet jis yra mokslinės kritikos pavyzdys."

Kitokioj prasmėj to sakinio ir negalima suprasti. Priegtam "matematiškai išskaitliavimai abstraktiškiesiems dalykams nė nevartojama. Niekam neateina į galvą sakyti: "Jonas savo išvadžiojimuose vartoja pusę logikos, Bałtrus — du trečdalius."

Tai kur, p. Margeri, tas "nesąmoningasis sakiny?" Ateityje, p. Margeri, pasistengkite

suprasti tai, kas pasakytą ir nevertoti "matematikos" ten kur nereikia. Skaitytojai gali įgauti labai blogą nuomonę apie Jus netik, kaip apie debatorių, bet taipgi, kaip ir apie matematiką.

Be to, mums labai nuobodu klausyti Jusų "lekcijų" apie logiką. Mat, p. Margeri, su logika yra lyginai tas pats, ką su "moksliška" teorija apie praturtėjimą arba pasekmingumą meilę. Gerai, jeigu tokia teorija papuls į rankas žmogui, kuris nuo prigimimo yra taupus tuosyk šiokią-tokią ir naudą ji gali atnešti. Bet jeigu su praturtėjimo teorija susipažins žmogus, kuris iš prigimimo yra linkęs mētyti pinigus, tai iš to niekō gero neišeis. Tas pats ir su "meilės" teorija. Skaistaveidis jaunuolis gal ką-nors ir naudingo suras toj teorijoje. Bet to gero gali atnešti ta "moksliška" teorija apsiseilėjusiam seniui?

Su logika yra tas pats. Jeigu su ja susipažįsta žmonės, kurie nuo prigimimo gali sveikai protauti, — jiems išeina ant naudos. Bet tiems žmonėms, kurie nemoka pasakyti penkių sakinių prasmingai, — joki logika nepagelbės.

Tokį jau "liudną" įspūdį daro ir p. Margeris. Nežinant to, kad jis gali kalbėti apie logiką pusę valandos be sustojimo, bet toj kalboj sunku surasti nors vieną logišką sakinį. Jeigu būtų p. Margeris žinojęs, kur galima pavartoti matematiką, o kur ne, — nebūtų jam reikėję varginti savęs ir skaitytojus savo "filosofiškais" galvojimais.

Taip, taip p. Margeris nedaug tepasinaudojo iš logikos;

"For all a logician's rules

Teach him nothing but to name his tools."

IV.

Dabar, p. Margeri, pakalbėsime apie tą nelaimingą Joną ir pamišėlių ligoninę.

Štai ką, p. Margeri. Aš neturiu nė laiko nė noro spėti Jūsų minties. Manęs visai neinteresuoja tai, ką Jūs norėjote pasakyti, o nepasakėte, ir ką nenorėjote pasakyti, o pa-

sakėte. Jeigu Jūs, p. Margeri, nemo-kate išdėstyti savo minčių, — tuo blogiau dėl Jusų. Jeigu Jūs paėmėte propoziciją: "Jonas, sutikęs mane, pasakoja man kad jō brolis, beplaudamas langus nukrito nuo dešimto aukšto ir užsimušė," tai reikėjo tą propoziciją ir darodyti. O jeigu Jūs rūpėjo darodyti tik pirmąją tos propozicijos dalį, tai sulig kokios logikos taisyklių Jūs padarėte išvedimą, kad Jono brolis nukrito ir užsimušė?

Jūs, p. Margeri, primenate tą šaunuojį pedagogą, kuris barė savo mokinį už tai, kam pastarasis kitonišku budu padarė uždavinį.

"Kaip tu galėjai padaryti tą uždavinį, kuomet aš dar neužbaigiau skaitliavimų?"

"Aš padariau jį kitonišku budu..."

"Kokie pas tave gali būti kitoniški budai, kuomet tu dar, pienburnis, vaikėzas, niekō nesupranti. Pas mane gali atsirasti kitoniški budai, nes aš — mokytojas... Ir tai, žiūrėk, aš darau tą uždavinį po senovei... Kur tau?"

"Tečiau aš padariau Jusų uždavinį ir suvis teisingai".

"Niekai, meluoji, tai tik taip rodosi, — nes visi prirodyniai geri ir išvedimas padarytas teisingas... O tikrėnybėj, kur tau? Čia reikia universalės tiesos, kad be darodymų būtų darodytai, be prasmės — prōtinga."

Stebėtinas iš Jusų, p. Margeri, pedagogas!

"Tečiau p. Augustinavičius, nors aiškiai suprasdantis, kad aš čia panaudoju tikrai vieną terminą, "nukrito", prisispirdamas maišo ir kitus terminus, ypač terminą "užsimušė."

Nestatykite savęs ant juoko, p. Margeri. Juk jeigu Jūs panaudojate tik vieną terminą savo darodymėj, tai sulig kokios logikos galvojimo to darodymo išvadoje galėjo atsirasti abu terminai?

Ak, p. Margeri, tokie "experimentai" gali apeliuoti tik į "filosofiškus" protus, — nūnams, mirštantiesiems žmonėms, jie niekō nedaro. Laimė, kad Jono rankoj pasitaikė akmuo, tai ir "experimentas" išėjo į teisybę

panašus. Bet štai, jei Jonas būtų užsiimanęs pasityti iš pono Margerio, ir vietoj akmens, būtų išmetęs į augstą žvirblį arba kokį nors kitą paukštį. Paukštis būtų nulėkęs sau, o p. Margeris sužavėtas tuo "experimentu" būtų pradėjęs "filosofiškai" darodinėti: "Paukščiai yra svarūs kūnai. Kada juos išmetama augstyn, — jie lekia. Jono brolis irgi svarūs kūnas, todėl jis nenukrito, bet nulėkė į padanges. Kodėl aš tikiu į tai? Todėl, kad man faktas duria į akis."

Nebark, p. Margeri, mūsų už tai, kad mes nesuprantame. Jūsų universalės tiesos, kur be darodymų yra darodyta, be prasmės — protinga. Mes dar nestudijavome tokių "augstų filosofijų". Tai kur jau mums... tikėti į tai, kas neįtikina.

Toliaus, p. Margeri, Jūs primetate man mokeriavimą ir pasityčiojimą, o kiek žemiau rašote:

"ANTRA, Ir yra žmonių, kurie iš visko tyčiojasi. Paveikslan, pamišėlių ligoninės įnamiai kartais iš visko tyčiojasi, taip sakant, mokeriauja. Jiems, matote, viskas atrodo "poetiška", viskas "metafiziška"... Bet noroms-nenoroms, o betgi reikia pasakyti, kad jie yra proto ligoniai. Pagaliaus, juk mes žinome, kad sveiko proto žmogus nesityčioja iš visko; negi jis suranda visur tik "poeziją" ir "metafiziką"!"

Ponas Margeri, kam Jūs lošiate iš savęs tą nekaltą panelę, kuri įtužusi ant savęs priešą sako:

"Jeigu ne tas mano mergiškas sarmatlyvumas,

Kuris kito žodelio pasakyti neleidžia,

Ką širdis geidžia, —

Tai aš laive, pamišėli, asile, kudločiau

Dar ir ne taip iškoliočiau!"

Juk Jūs norėjote mane pavadinti "pamišėliu" ir "proto ligoniu, — tai reikėjo ir drožti stačiai. Kam prie to eiti aplinkiniams keliais; — juk tiesus kelias yra trumpiausias. Butų buvęs "efektas" kur kas geresnis. Užtikrinu. Be to, skaitytojams nebutų reikėję

kvaršinti savo galvas Jūsų ilgomis "filosofijomis" apie tai, jog Augustinavičius yra "pamišėlis" ir "proto ligonis."

Ačiū, p. Margeri, už tuos "epitetus." Tačiau, gerbiamas "neasmėniškumo apaštale" ar nebusite ant tiek gerutis, kad pasakius "skrečą" savo galvoje. Aš jokiu būdu negaliu suprasti, kodėl Jūs skaitote mano pastabas apie Jus, kaip literatą, už asmeniškumą, o savo pastabas apie mane, kaip apie ypata, už neasmėniškumą? Kiek man žinoma, tokios augstos "filosofijos" prisilauko tik Afrikos hottentotai. Sulig jo išcina, kad jeigu jis pavagia iš kito pačią, — tai yra gera ir teisinga, bet jeigu kas iš jo pavagia pačią, — tai yra nedora ir neteisinga.

Apgink, p. Margeri, savo "reputaciją" ir darodyk visam pasauliui, kad pavadinti kitą "pamišėliu" ir "proto ligoniu" nėra joks asmeniškumas, bet taip tik sau — "filosofiskas", išvedimas iš "nekarčiaminių pasakalių" ir iš tų faktų, kuriuos Jūs taip "rupesniaga" surinkote iš "viso pasaulio" mokslinių veikalų...

V.

Ponas Margeris rašo:

"Tai akuratiniai gatvinis pasakymas, 'neskaitai,' 'nesupranti.' Pas mane randasi net keli tomai Darvino raštų. Perskačiau (reikėjo dadėti "ir nesupratau"—K. A.) juos net po kelių kartus. Nėra puslapio, ant kurio nebutų padėta įvairios mano pastabos, (susi-dėdančios, reikia manyti, iš žodžių: nesamoniškas! Absurdas. — K. A.). Lai p. Augustinavičius užcina pas mane ir persitikrina."

Bijau, p. Margeri, eiti pas Jus. Juk Jūs tokis nepaprastas logikas, kad akymtirkšnyj galite patiekti, sakysime, tokį sillogizmą: "Visi pamišėliai juokiasi ir tyčiojasi. Augustinavičius juokiasi ir tyčiojasi — ergo jis — pamišėlis. O pamišėliams yra įsteigtos tam tikros vietos, — Augustinavičių irgi ten reikia uždaryti."

Pas Čechovą yra pasakojimas antgalviu "Palata No. 6." Ten Chobotkovas labai "ma-

loniai" užkviečia Dr. Raginą, o paskui apkalbina jį beprotystėj. Esą tu kalbiesi supamišėliais, — reiškia, ir tu pantišėlis. Ir rezultate Dr. Raginui, nežinrnt to, kad jis yra sveikiausio proto, prisieina atsisėsti beprotamyj, kambaryj No. 6.

Gal p. Margeris ir neturi tokios "intencijos" ir antra vertus, jeigu ir būtų toks noras, — tai vargiai kas nors iš to išeitų. Juk juoktis ir tyčiotis iš tokio žmogaus, kuris užsitarauja pajukimū ir pasityčiojimo — nėra joks nusidėjimas. Karolis Marksas, kada jam buvo primesta "mokeriavimas" ir pasityčiojimas labai, labai serioziškai: pasakė, kad juoktis iš juokingų žmonių ir reiškia atsinešti į juos rimtai.

Bet kaip ten nebutų "nesiruoškite" pasitikti manęs., Aš kol kas nemanau atvykti pas Jus į "svečius."

O dabar, p. Margeri, pakalbėsime apie "patentuotą skaitymą."

"O vienok mano oponentas," sako p. Margeris, "išvadžioja, buk Kellogg yra švelnus kritikas. Kaip tik priešingai. Kellogg, sakydamas: "Zum Teufel su šiais vokiškais profesoriais, be abejo, padarė jiems užmetimą todėl, kad jie netaip drūčiai kritikavo Darvinizmą, kai kad Kellogg norima. Vadinasi, Kellogg yra didžiausiu Darvinizmo priešu."

Iki šiol aš turėjau apie Jus, p. Margeri, geresnę nuomonę. Aš maniau, kad Jus skaitėte ir supratote bent Kelloggą. Bet pasirodo, kad Jus ir to nepasistengėte padaryti. Paklausykite, ką Kellogg rašo:

"We have only just got ourselves and our conceptions of nature, sociology, and philosophy, well oriented and adjusted with regard to Darwinism. And for relentless hands now to come and clutch away our foundations is simply intolerable. Zum Teufel with these German professors! For it is precisely the German biologists who are most active in this undermining of the Darwinian theories" (p. 4).

O paskutiniame perskyrime:

"Darwinism, then, as the natural selection

of the fit, the final arbiter in descent control stand unscathed, clear and high above the obscuring cloud of battle."

Tai, vadinasi, sakyti jiems Zum Teufel už tai kam jie neaštriai kritikavo Darviną! Jus, p. Margeri, neturite nė žemaičių gėdos, nė augštaičių sarmatos, jei drįstate Kelloggo vardu pasakoti tokius dalykus. Ir po viso to Jus norite įtikinti, kad Jus skaitote ir suprantate. Skaityti gal ir skaitote, bet kad suprastute, — visai neatrodo. O gal Jus "perskaitote" knygas taip, kaip anas ponas, kuris įsakydavo savo liokajui skaityti knygą, o pats tuo tarpu atsisėsdavo į minkštą kėdę ir užsnusdavo; gi atsibudęs paimdavo knygą ir parašydavo ant jos "Perskaityta."

VI.

Gleb Uspenski viename savo straipsnyje kalba apie tos "veislės" žmones, kurie mąsto "basu". Tie žmonės niekuomet neišsireikš paprastai, — visuomet "moksliškai." Jie nepasakys, kad "akmuo nukrito, bet butinai — pasidėkojant gravitacijos, tiesoms akmuo prisiartinio prie žemės." Jie prilygsta tiems jaunuoliams, kurie, norėdami pasirodyti suaugusiais, permaino savo balsą, — bando kalbėti "vyriškai."

Ponas Margeris irgi priklauso prie tos rūšies žmonių. Jo "basas" gaudžia perdėti. Jis nieko nepasakys paprastai, — bet butinai "moksliškai," pavartodamas eibę jam suprantamų ir nesuprantamų "zagraničnų" žodžių. Bet spręskite patis: štai kaip p. Margeris rašo:

"Bandoma vaišinti mane visokiais apetitais (sic.) kokių tik susigraibyti galima."

Aiškūs dalykas, kad p. Margeris vietoj "apetitais," norėjo pasakyti "epitetais". Bet!... bet iš didelio karščiavimo susimaišė.

O kad p. Margeris, turbūt, labai karščiavo, tai parodo ir šekamas jo nušnekėjimas:

"Bando mano oponentas ir filosofuoti. Jisai ve sako: "Man būtų ytin įdomu išgirsti faktišką darodymą, kad gamtiškas parinki-

mas neišrytuliavo nei vienos veislės." Šitaip. Aš mylėčiau išgirsti nuo p. Augustinavičiaus "faktišką darodymą," jogei viduryj Chicagos nėra Michigano ežero."

Aš gyvenu apie šešetą metų Chicagoj ir dar tokių "stebuklų" neteko matyti. Naujas atradimas, p. Margeri! Iki šiol Chicagos gyventojai nei nežinojo, kad Chicagos viduryj randasi Michigano ežeras. Jie vis manydavo, kad Chicaga randasi ant kranto Michigano ežero. O Jūs, p. Margeri, pastebėjote ežerą net Chicagos viduryj! Na, tai kur jau, p. Margeri, mums suprasti Jūsų "filosofiją." Juk Jūs matote tokių dalykų, kokių nemato niekas iš čilicagiečių. Jūs — stebuklingas žmogus...

"Ar Darvino išvadžiojimui atsako logikos reikalavimams nurodysiu tai kitame straipsnyj" etc.

Negi Jūs, p. Margeri, ištikrųjų, rašysite apie Darvino logiką? Tokiame atvejy Jums grėsia vienas pavojus: su laiku Jūs pavirsite į "logikos stulpą," apie kurį Dickens sako: "He is like a direction post always pointing out the road to logic and never going there himself."

Bet kur Jums, p. Margeri, keliauti į Darvinizmo "mišką." — Jūs lyg tas Saltykovo "herojus" paklystate ir tarpe trijų pušių...

VII.

Bet laikas jau ir baigti. Jums, p. Margeri, gal jau ir labai sunku pasidarė nesikarščiavus. Vienok, jeigu mūsų pagyvensiva Matuzoliaus amžių ir laiks nuo laiko taip "nuosirdžiai" paskalbėsiva, — Jūs įprasite ir šalčiau žiūrėti į tuos dalykus. Pradžią juk visuomet sunki.

Kaip gaila, p. Margeri, kad aš nemoku taip "filosofuoti", kaip Jūs. Serioziškai, — man nepaprastai smagu skaityti Jūsų "filosofijas". Aš pasijuntu tokiame jau padėjime, kokiamė atsidurė Čičikovas, benakvodamas pas Korobočką. Patalai buvo nepaprastai "išpuošti". Jie siekė beveik lubas. Bet kuomet Čičikovas, pasistatęs suola, už-

lipo ant patalų viršaus, tai jis pasijuto bekrįntas žemyn. Patalai susileido iki žemės, o plunksnos išsisklaidė visais kampais.

Jūsų, p. Margeri, "filosofiški patalai" irgi nepaprastai "išpusti". Tiek daug juose "moksliškų" terminų, tiek daug autoritetų. Tečiau, kuomet bandai padaryti šoki-toki analizą, tie "filosofiški" patalai susileidžia iki žemės, o moksliški terminai išsisklaido ir sudaro tokią miglą, kurioj nieko nebegalima nei matyti nei suprasti.

Jė, jė, stebėtinias Jūs žmogus, p. Margeri! Kalbate su tokiu nepaprastu įniršimu apie asmeniškumą, o tuo tarpu visą savo kritiką tik ir budavojate ant asmeniškumo. Ką daryti — "principų" gadynė atėjo... Dabar sumušama vardan patriotinio principo; apgaunama vardan komercinio principo; meluojama vardan teisybės principo; koliojama kita "pamišėlių", "proto ligonių" ir "girtuoklių" vardan neasmeniškumo principo.

Jūs štai, p. Margeri, sakote, kad "mylite teisybę labiausia už viską". Vienok tai Jums nei kiek nekliudė Kelloggo vardu meluoti. Sakote, kad asmeniškumas yra baisiausias dalykas, o vienok vadinate mane pamišėliu, proto ligoniu ir įtariate girtuoklyste.

Meldžiamasis, ką Jūs pasakytute į tai, jeigu ir man ateitų į galvą fantaziją pakalbėti apie Jūsų "cnatas"? Ir faktiškai pakalbėti, pristatant, jeigu reikia, tuziną ir daugiau liudytojų?

Na, apie Darvinizmą dabar visviena nebėra prasmės kalbėti. Kas tuos debatus nukreipė į tą "pageidaujamą" vagą, — tegul patį skaitytojai sprendžia. Man belieka padaryti paskutinę pastabą p. Margeriui.

Štai ką gerbiamas, bet negarbingas opONENTE. Jeigu juokai Jūs išmeta iš lygsvarės, tai kitą kartą padarykite taip, kaip anas pianistas, kuris jausdamas, jogei negalės patenkinti publikos savo koncertu, paprašė padaryti iškabą ir pakabinti virš jo gal-

vos. Iškaba skambėjo sekamai: "Boys; don't shoot the cuss; he's doin' the best he knows how".

Jeigu aš bučiau matęs tokią iškaba "vīrš" Jūsų galvos, p. Margeri, — duodu garbės žodį, neučiaur išdrįsęs juoktis iš Jūsų. O dabar mudviem dar kartą prisieis susidurti ir, vietoj verkimo, pasitenkinti

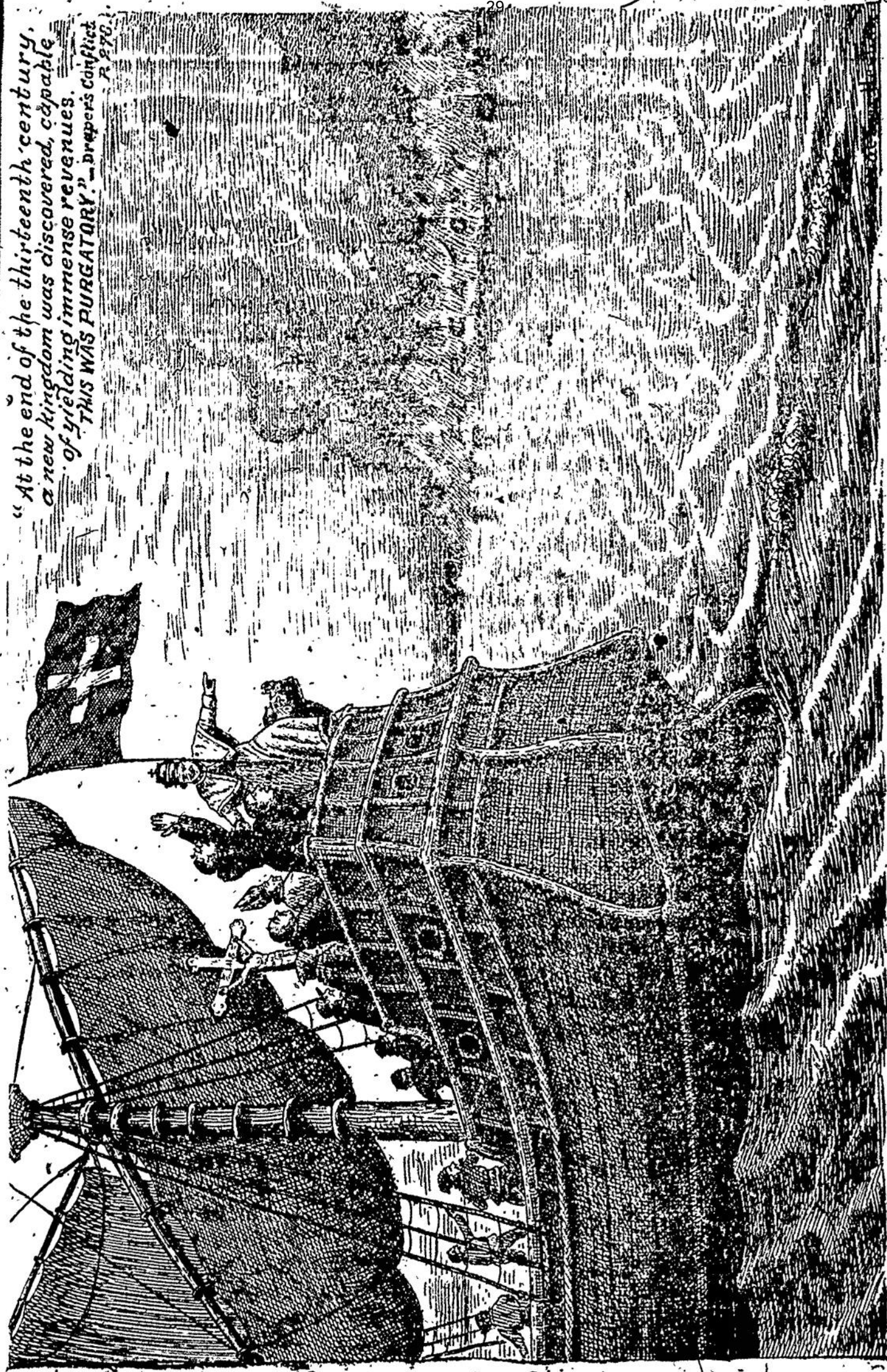
juokais. Juk "geležinės" aplinkybės vėl "nupuldys" Jūs taip žemai, kad prispirus debatuoti su manim.

Vis tai neatsargumas, p. Margeri, neatsargumas... Butų buvusi "iškaba", — nieko panašaus nebutų atsitikę.

K. Augustinavičius.

Ir šv. Petrus prie dangaus vartų pasidarė karšta. Didžiosios armatos pradeda pasiekti ir tą viešpatiją.

"At the end of the thirteenth century,
a new kingdom was discovered, capable
of yielding immense revenues.
THIS WAS PURGATORY." — *Drapers' Conflict*
R 270.

Pabaigoj tryliktojo šimtmečo nauja viešpatija liko atidengta, kuri teikia nepaprastus pelnus dvasiškijai. Tos viešpatijos vardas — čysčių.
Dvasiškija, lyg Kolumbas, ant išsvajoto laivo privažiuoja išsvajotą viešpatiją — čysčių.

JUOKAI

KAIP KAIMIETIS ISIGAVO Į DANGŲ.

Kartą numirė kaimietis. Apie tą nuotikį niekō nežinojo nei dangus nei pragaras. Tokis dalykas pasitaikė gal pirmu kartą, kaip sviets sviets stovi. Aš tikrai negaliu pasakyti, kaip tai galėjo atsitikti. Aš žinau tik tai, jogei prie kaimiečio dušios niekas neprisistatė — nė velnias nė angelas; Kaimiečio dušia atsidurė vienai-viena, be jokio vado. Kaimietis sumanė pats susirasti sau kelią į dangų. Bet tai juk nepaprastai sunku. — jokio pleno neturi. Ant jo laimės pro šalį lėkė archangelas Mykolas, kuris bangino į dangų išrinktą dušią. Kaimietis ėmė sekti paskui jį. Atsiliko taip, kad visi trys atsidurė sykiu prie dangaus vartų.

Kada šv. Petras išgirdo bildėsį prie vartų, jis atidarė vartus. Praleides Mykolą su dušia, jis sušabdė kaimietį ir šiuurksčiai tarė jam: "Eik šalin; aš įleidžiu tik tas dušias, kurias atsiveda angeliai; priegtam, muzikai mums nereikalingi."

"Tu pats muzikas," tarė kaimietis. "Kam, kam bet tik ne tau spręsti apie mano tinkamumą būti danguj. Pagal teisybę, tu negali užimti šios vietos — tu, kuris visas virpėdamas tris kartus išsižadėjai Kristaus. Negi Dievas nebesurado geresnių žmonių pastatyti prie vartų?"

Petras nepratęs prie tokio apsiėjimo, taip susimaišė, jogei neprataręs nė žodžio pasitraukė. Sutikęs šv. Tamošių Petras ėmė skusties. "Palik tą dalyką man," tarė Tamošius, "Aš apsidirbsiu su tuo muziku." Jis priėjo prie kaimiečio ir rūsčiai užklauskė, kaip jis drįsęs ateiti čia, kur tik išrinktieji ir kankiniai tėra įleidžiami. "Šitaip? Tai kokiū būdu tu čia atsidurei?" — atrėžė kaimietis. "Tu buvai silpnatikiu ir nenorėjai tikė-

ti į prisikėlusį Kristų, kol nepačiupinėjai jo žaizdas. Jeigu jau netikėliai gali būti danguje, tai aš, kuris niekuomet nenupuoliau taip žemai, kad netikėjus į Kristų! — turiu pilną teisę eiti į dangų." Tamošius nukido galvą ir susisarmatijęs nudulino prie Pėtro.

Šv. Povylas, praėdamas pro šalį, nugirdo savo kolegų nusiskundimus ir gardžiai nusijuokė. "Jūs nežinote, kaip apsieiti su muzikais," tarė jis ir prisiekdamas prieš dangų ir žemę kad atkeršys tam grubijonui, priėjo prie kaimiečio ir be jokių ceremonijų paėmė jį už rankos, kad išvedus lauk. "Tokis tavo elgimasis manęs nė kiek nestebina," tarė kaimietis. "Šnipas ir krikščionių persekiotojas — tu visuomet buvai tironu. Kad permainingas tavo charakterį, Dievas buvo priverstas padaryti visokių stebuklus. Ir nežiurint to, tu visgi galutinai nepasitaisiai ir prie pirmos progos susipykai su Pėtru, kuris buvo tavo viršininku. Pliki, tu geriau murksink atgal: ir nors aš neesų giminaitis šv. Steponui ir kitiems prakilniešiams žmonėms, kuriuos tu nugalabijai, — tai suprask nors tai, jogei aš tave žinau kuopuikiausia."

Nežiurint savo pasiryžimo, Povylas grįžo nieko nepešęs. Matydami tai kiti apaštalai nusprendė pasiskusti pačiam Dievui.

Petras, kaip viršininkas, pradėjo pirmas. Jis reikalavo teisybės ir užbaigė kalbą pasakymu, kad kaimiečio grubijoniškumas esąs taip didelis, jogei jis nebedrįstąs grįžti prie vartų, bijodamas sutikti tą nachalą ten. "Tokiais atvejais" tarė Dievas, "Aš eisiu paskalbėti pats su tuo kaimiečiu." Visi keturi nuvyko prie vartų. Dievas kreipėsi į kaimietį ir užklauskė, kokiū būdu jis vienas pateko čia ir kaip jis drįsta stovėti prie vartų po to, kaip jis iškoneveikė apaštalus. "Ponie,

jie norėjo mane pavaryti, o aš maniau, kad aš turiu net daugiau teisės būti danguj, negu jie; nes aš niekuomet neišsižadėjau Tavęs, aš niekuomet neabejojau. Aš nė vieno neužmušiau akmenimis ir nė vieno nekankinau kalėjimuose. Aš maniau, kad bėgimo nė vieno neįleidžiama į dangų. Gerai, aš atsiduodu. Teisk mane. Pasidėkojant Tau, aš gimiau beturčiu. Viską aš pernešiau be burnojimų ir sunkiai dirbau ištisą savo gyvenimą. Man liepė tikėti į šventraštį — ir aš tikėjau. Daug visokių dalykų iš manęs reikalavo, kad aš daryčiau — ir aš dariau. Trumpai sakant, aš bandžiau gyventi teisingai ir nerandu save prašikaltusių. Kuomet payargėliai atėdavo pas mane, — aš priimdavau juos į nakvinę ir duodavau jiems pavalyti. Tu žinai, kad aš kalbū teisybę. Kunigai visuomet sakydavo, kad tie, kurie gyvena teisingai — užsitarnaus dangans karalystę. Ir aš atėjau reikalauti to, kas man priklauso. Priegtam, Tu, pats tam kaltas, — juk Tu pasikvietei mane ščia, kad aš atsakyčiau į Tavo klausimus. O vienoj vietoj savo šventraščio Tu sakai. Jis atėjo čia, tegul jis ir pasilieka. Dabar tu negali sulaužyti savo žodžio.”

“Išlošei”, tarė Dievas. “Kadangi tu gali taip gerai kalbėti, tai pasilik! Tai vis rezultatas lankymo geros mokyklos.”

SUSILAIKĖ.

PATĖ: Brangusai, aš patį pagaminau šiuos pietus, o tu nepasakai nė žodžio apie juos.

VYRAS: Aš bučiau pasakęs, brangioji, bet aš nemėgstu visuomet išmėtinėti tau.

VISADOS PRIEZASTIS.

—Aš vakar prašiau savo darbdavio pakelti man algą, nes pragyvenimas pasidarė daug brangesnis.

—Na, ir ką?

—Darbdavis atsakė, kad jam pragyvenimas irgi brangiau atsieina, todėl jis sumanęs sumažinti man algą.

KLAIDINGAS LĖBELIS.

Kartą parapijonas, beskusdamas barzdą, prapjovė sau nosį. Apstabdymui kraujo, jis vartodavo tam tikrą pleisterotą drobę. Ir ši kartą jis sumanė tą patį padaryti.

Išėjo bažnyčion. Žmonės žiūrė į jį ir šypsosi. Tuosyk jis priėjo prie savo pažįstamo ir klausia:

—Kodel iš manęs žmonės juokiasi?

—Kur jie nesijuoks. Ką tu ten užsilipinai ant nosies?

—Pleistrotą drobę.

—Visai ne. Tai lėbelis nuo siulų špulukės. Jame pasakyta: “Gyvantuojama 200 jardų ilgumo.”

NESURIŠAI.

Kartą kunigas užsimanė aplankyti savo parapijonus. Vienaime namo jis nugirdo "Iermą." Pasibaldė. Niekas neatidarė durų. Pasibeldė antru kartu. Jokio rezultato, Tuosyk jis pravėrė duris. Viduj jis išvydo besipešančius vyrą ir moterį.

—Gėda taip elgties, — sarmatino kunigas. — Mano šuo geriau gyvena su kate, negu jūs.

—Niekas stebėtino, kunige, tu jų nesurišai į kruvą — buvo atsakymas.

BALTOJI VERGIJA.

ARBA tokis moterų paverginimas, kuris padaro jas profesionalėmis prostitutėmis.

Šita knyga mylinčiam skaitymą yra geriausia; mylinčiam mokslą — naudingiausia; mylinčiam diskusijas — paankiausia prisirinkti faktų; norinčiam žinoti paleistuvybės pradžią ir visas jos baisybes — atsakančiausia; norinčiam pažinti įvairias ligas — reikalingiausia, nes nurodo tų ligų simptomus; turinčiam įvairių ligų — nėsšvengtinia, nes nurodo, kaip reikia saugotis šundaktarių ir kaip, tik pas gerus daktarus einant, galima nuo šių ligų pasiliuosuoti. Kaina 50c.

Reikalaudami šios knygos adresuokite sekančiai:

"KARDAS"

1443 North Paulina St.,

Chicago, Ill.

PRENUMERATORIŲ DOMAI

Draugai, katrie esat gavę laišką nuo "Kardo" adm. su paraginiu, idant atsinaujintumėt "Kardo" prenumeratą — pasiskubinkite tai padaryti. Neatsinaujinusiems "Kardo" prenumeratos šį mėnesį "Kardas" bus sulaikytas nuo siuntinėjimo ant toliau."

BIBLIJA ARBA ŠVENTASRAŠTAS SENO IR NAUJO TESTAMENTO

Kas norit išlirti tikėjimo slaptybes ir prirodyti iš biblijos savo draugams bei pažįstamiems, kad visas tikėjimas paremtas ant įvairių pasakų, tai įsigykite ją. Kaina jos, puikiuose apdaruose ir geros plonos popieros, tik \$5.00, truputį menkesniais apdarais ir popiera \$4.00, da prastesnė popiera ir apdarai — \$3.00.

Pasirinkę kokia kaina norit, siųskit užsakymą ir pinigus sekančių adresu:

"KARDAS"

1443 North Paulina St.,

Chicago, Ill.

"Kunigų-Minykų Darbai Filipinuose" —

Ši knyga yra viena iš svarbiausių laisvamaniško turinio knygų. Joks inteligentiškas darbininkas be jos apsieiti negali. Joj randasi faktai, grynai kaip auksas. Ši knyga anot kunigo Mockaus, — "tai yra aštrus dalgis kunigams".

Lietuvių Laisvamanių Federacija išleisdama šią knygą užtvėrė vieną iš plačiausių spragų laisvamanybės srityj. Kaina jos visai maža — tik 35 centai. Reikalaukite visi adresuodami: "KARDAS", 1443 N. Paulina St., Chicago, Ill.

P.S. — Mes taipgi reikalaujame agentų visose lietuvių kolonijose, idant imtųsi plinti augsčiau minėtą knygą — "Kunigų-Minykų Darbai Filipinuose." —Adm.

Kas Norite

Atsizinoti apie moterų higieną ir jų ligas, skaitykite

Knyga dydžio 51-2x8 colius

Tai yra naudingiausia knyga moterims ir kiekviena privalo ją turėti. Su paveikslais. Prisiųsk 25c. krasos ženkleliais, o tuojaus aplaikysite tą įdomią ir naudingą knygą.

Adresuokite:

"KARDAS"

1443 North Paulina Str.,

Chicago, Ill.